

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Caput VI. De obligatione Charitatis, & Misericordia erga Proximum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

vantia, & gratitudine erga hominem, seu creaturam. Nam pietas, observantia, ac gratitudo erga DEUM, ut supremum nostrum PARENTEM, Dominum, ac Benefactorem spectat ad virtutem Religionis, imò in re cùm virtute Religionis coincidunt, & solum speciali respectu excellentiæ divinæ super eos differunt, ut supra suo loco notatum in primo Præcepto: sic consequenter impietas, inobservantia, & ingratitude erga DEUM ad peccata contra virtutem Religionis reducenda sunt.

CAPUT VI.

De Obligatione Charitatis, & Misericordia erga proximum.

Charitas est virtus Theologica & supernaturalis, quâ Deus propter se diligitur, proximus autem propter Deum. Definitio communissima latè explicata est in primo Præcepto Decalogi c. 5. *Sect. 1.* tam quoad actum principalem amoris Dei super omnia, quàm quoad actum secundarium dilectionis proximi propter Deum §. 4. *toto.* Hic solum de obligatione Charitatis & dilectionis proximi agendum erit, & necessariò aliqua explicanda.

II. Præceptum Charitatis & dilectionis proximi frequentissimè inculcatum in Scripturis, sed specialiter expressit Salvator, Matth. 22. ubi post magnum Mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum &c.* statim subjungit: *Secundum autem simile huic: diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Ubi sicut te ipsum,*

Quia non

non significat æqualitatem dilectionis, quasi homo sibi æqualiter in omnibus teneatur diligere proximum, sicut seipsum: nam ordine Charitatis homo tenetur magis diligere seipsum, quàm proximum, cæteris paribus, ut *Sect. 4.* videbimus; sed significat proportionem, & æqualitatem in modo, & & motivo diligendi, ut nimirum in iis, quibus nos ipsos diligere debemus, etiam diligamus proximum, juxta universalia principia Legis Naturæ. *Quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Quod tibi vis fieri, alteri ne feceris.* Et sicut nos ipsos propter Deum, & in ordine ad DEUM tantum diligere debemus, volendo nobis ipsum Deum, & ad ipsum ordinata salutaria bona tantum, oppositæque mala fugienda, ita & diligamus proximum.

- 3 III. Præceptum dilectionis proximi simul affirmativum, & negativum, quadruplicem continet obligationem. Ut affirmativum est, obligat, ut proximo bene velimus interiùs, & cum opus sit, etiam benefaciamus exteriùs in spiritualibus, & corporalibus: Ut autem est negativum, prohibet proximum odisse, seu ei malè velle interiùs; & non malefacere, vel ei nocere exteriùs. Præcipitur ergo duplex actus Charitatis erga proximum: unus internus, & elicitus, proximo bene velle; alter externus, & imperatus, proximo, cum opus est, benefacere, tam spiritualiter, quàm corporaliter. His opponitur duplex peccatum omissionis, scilicet non amare, vel bene velle proximo; & non benefacere, cum oportet. Et de his *agimus hoc capite,*

capite. Prohibetur autem duplex similiter actus oppositus, nimirum odisse, vel malè velle proximo interiùs, & ei malefacere exteriùs. Ubi committitur duplex peccatum commissionis, nimirum malè velle proximo per odium &c. de quo *Tract. praeced. c. 6.* Et malefacere, vel nocere proximo, aut in spiritualibus per scandalum, de quo *tr. s. c. 1.* Aut in corporalibus per injuriam, & injustam læsionem proximi, in bonis vitæ, famæ, fortunæ: & hoc necessariò simul est peccatum contra justitiam, de quibus in reliquis omnibus Præceptis secundæ Tabulæ.

IV. Charitati denique Theologicæ admodum est affinis alia virtus moralis, dicta *Misericordia*: & definitur à D. Augustino l. 9. de Civit. DEI c. 5. *Misericordia est aliena miseria in corde nostro compassio, quâ utique, si possumus subvenire, compellimur.* Hujus actus externus generatim dicitur græcè *Eleemosyny*, quasi *miserans subventio*: & quia homo constans anima, & corpore in utroque miseriam pati potest, & misericordiæ subventionem indigere; hinc duplex est misericordia, corporalis, & spiritualis, & opera misericordiæ duplicia, corporalia, & spiritualia: atque utrinque communiter enumerantur septem, de quibus latissimè *S. Thom. 2. 2. q. 32. a. 2.* & sequentibus. Opera misericordiæ corporalia sunt: Pascere esurientem: potare sitientem; vestire nudum: visitare infirmum: redimere captivos: sepelire mortuos. Versus: *Visito, Poto, Cibo, Redimo, Tego, Colligo, Condo.* Quæ omnia comprehenduntur nomine eleemosy-

næ corporalis; de qua mox *Seet. 2.* Opera Misericordiae spiritualia sunt: docere ignorantem: consulere dubitanti: consolare mœstum: corrigere errantem: tolerare onerosum: remittere injurias: pro omnibus orare. Versus:

Doce, Consule, Castiga, Solare, Remitte, Fer, Ora.

Inter hæc præcipua est correctio fraterna, de qua *Seet. 3. & 4. Seet.* agemus de ordine Charitatis.

SECTIO I.

Obligatio Charitatis quoad actum internum amandi, & externum benefaciendi proximo generatim.

SUMMARIUM.

6. Usque ad n. 9. *Amor proximi debet esse supernaturalis tripliciter I. ex parte principii. II. ex parte motivi. III. Ex parte objecti.*
9. *Debet esse amor amicitiae, ei volendo bona salutaria in ordine ad Deum. Et*
11. *Non sufficit amor concupiscentiae tantum.*
13. *Tenemur Precepto Charitatis diligere omnem proximum etiam peccatorem.*
14. *Etiam inimicum:*
15. *Preceptum diligendi proximum obligat semper & pro semper negativè, excludendo omne odium.*
16. Usque ad n. 22 *Quando obliget positivè.*
22. *Quilibet sub mortali obligatur.*
23. *Ex Charitate, & Misericordia.*
25. *benefacere proximo corporaliter & spiritualiter,*
26. *quando id vera necessitas exigit: Ubi*
27. Usque ad n. 31. *Quæ & quando sit vera necessitas?*
31. Usque ad n. 36. *Quando quis censetur moraliter posse, & teneri succurrere proximo;*

AS-

ASSERTIO I.

Precepto Divino Charitatis tenetur homo amore
supernaturali, & amicitia diligere quemcun-
que proximum, saltem negativè excludendo odium,
& malevolentiam; positivè verò, actu interno, non
nisi quandoque per accidens. Ita communis DD.
apud citandos. Termini modò explicandi sunt.

§. I.

Amori supernaturali.

Amor proximi hoc Præcepto intentus, debet
esse supernaturalis tripliciter ex parte prin-
cipii motivi, & objecti.

I. *Ex parte principii*: Scilicet elicitus ex habitu
infuso Charitatis, quâ nimirum Deus propter se, pro-
ximus autem propter Deum diligitur. Idem nam-
que habitus infusus præstantissimus Charitatis incli-
nans principaliter quidem ad dilectionem, & amorē
Dei super omnia, propter se, seu propter sui ipsius
intrinsicam, infinitam, & irreferibilem bonitatem,
tanquam ad actum principalem, etiam inclinatur se-
cundariò & movet ad dilectionem proximi atque
sui ipsius propter eandem bonitatem Divinam ut
participatam in proximo, & nobis ipsis, tanquam
ad actum secundarium cum priori connexum, ut
suo loco latius explicatum. Et hinc

II. Debet esse supernaturalis *ex parte motivi*: ut
nimirum diligatur proximus propter Deum, seu
propter bonitatem supernaturalem à bonitate di-
vina in proximo participatam; quatenus nimirum
est creatura Dei, condita ad imaginem Dei, capax
nobiscum gratiæ divinæ, beatitudinis æternæ, &

Qq 4

verbq

verbo: *quatenus est aliquid Dei.* Unde totius Charitatis Theologicæ inclinantis ad dilectionem Dei, & proximi, ac sui ipsius, objectum & motivum formale, & adæquatum est bonitas Dei: Bonitas enim Dei, quatenus propriè inest ipsi Deo, est objectum formale Charitatis amantis ipsum Deum propter se: eadèmq; Bonitas Dei quatenus suo modo participata est, & velut relucet in proximo, ac nobis ipsis, est objectum formale, ac motivum Charitatis amantis proximum, & nos ipsos propter Deum.

8 III. Debet esse supernaturalis *ex parte objecti voliti*: ut nimirum proximo velimus bona supernaturalia, utpote principaliter ipsum Deum, æternamque beatitudinem, & omnia ad hanc ordinata, ut mox specificabitur. Excluditur ergo omnis amor proximi naturalis tantum ex motivo, vel objecto naturali præcisè, quo scilicet diligimus aliquem propter bonitatem naturalem tantum, absque ordine ad Deum. Qui amor, etsi per se malus non sit, non est tamen actus Charitatis Theologicæ, quia non est propter Deum, ideoque nec meritorius, nec consequenter satisfacit præcepto Charitatis divinæ diligendi proximum propter Deum formaliter & positivè; sed tantum satisfacit materialiter, & negativè, quatenus excludit transgressionem præcepti dilectionis, odium, malevolentiam &c.

§. II.

Et amicitie.

9 I. **T**Enemur amare proximum vero amore amicitie, ei benè volendo, nimirum volendo, vel

vel desiderando ipsi vera bona salutaria in ordine ad DEUM: nimirum principaliter ipsum DEUM, gratiam, ac beatitudinem æternam, aliáque bona spiritalia, ac etiam corporalia; quæ ad hæc conducunt, & ordinantur. *Ratio est*: Quia præceptum dilectionis proximi est simile præcepto dilectionis DEI (nimirum non absolutè, & quoad modum diligendi, quasi sicut DEUS propter se ipsum super omnia, sic etiam proximus amari debeat, hoc enim implicat, sed respectivè quoad motivum diligendi, ut sicut Deus diligitur propter se, suamque bonitatem infinitam, ita propter ipsum, ejusque bonitatem diligatur proximus) atqui actus Charitatis divinæ est vero affectu amicitia Deo velle se ipsum, & omne bonum suum: ergo eadem ratione Charitatis Theologicæ in proximum actus debet esse vero affectu amicitia proximo velle omne verum, & omne salutare bonum; utpote gratiam ac gloriam &c. idque vel amore, vel affectu complacentiæ, congaudendo ei, quatenus talia bona jam habet; aut amore & affectu desiderii, quatenus aliquid eorum nondum habet, ei desiderando, & cum opus & est occasio, etiam procurando.

II. Non ergo præcepto Charitatis tenemur vel-^{IO}le, vel optare proximo ea bona, quæ ei salutaria in ordine ad DEUM non sunt, quin potius nociva: imò talia ex ipsa vera Charitate, ei positivè nolle possumus, v.g. Titio potes nolle divitias, potentiam, dignitatem, scientiam &c. quia vides eum istis contra salutem suam, vel aliorum, aut in aliorum detrimentum abuti. Sic enim non malè,

Qq's

sed

sed verè benè vis Titio, cùm ei secundum rectam rationem melior sit eorum privatio, quàm possessio, prout latius patet ex dictis *rr. 2. c. 6.* in explicacione odii.

11 III. Excluditur ergo, & præcepto dilectionis proximi minimè satisfacit amor concupiscentiæ tantùm, quo nimirùm diligimus proximum præcisè, quatenus nobis bonus, conveniens, utilis, vel delectabilis est: quia hic amor purè naturalis est omni homini, etiam Ethnico communis. Quòd si diligamus proximum quatenus est nobis bonus, vel utilis spiritualiter in ordine ad DEUM, vel salutem nostram, v. g. bonus Superior, vel Confessarius, erit sanè actus Charitatis Theologicæ: at non quatenus est amor concupiscentiæ erga proximum; sed quatenus est amicitia erga nos ipsos, & ipsum Deum. Nam amans proximum, ut bonum sibi spiritualiter in ordine ad Deum, & salutem, magis, quàm proximum, amat seipsum, & seipso adhuc magis amat ipsum DEUM. Quia; *Propter quod unumquodque tale, & illud magis tale.*

12 IV. Tandem in præcepto dilectionis proximi etiam implicitè contineri præceptum dilectionis sui ipsius, notum est ex terminis præcepti. Cùm enim dictum est: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum: & tui ipsius dilectio prætermissa non est:* ait D. August. *l. De Doct. Christiana c. 2.*

§. III.

Quemcumque Proximum.

13 **P**Ræcepto Charitatis tenemur diligere omnem proximum, etiam quantumvis peccatorem, etiam

etiam inimicum nostrum. Certum de fide: & omnium Theologorum cum S. Thoma 2. 2. q. 25. a. 6. Scoto 3. dist. 30. & 38. Ratio sumitur ex generali Mandato: *Diliges proximum tuum sicut teipsum* nemine excepto, nisi non proximo, qui scilicet gratiæ Dei, & æternæ beatitudinis nobiscum amplius capax non est, ut sunt soli dæmones, & damnati: Omnis autem proximus noster est creatura rationalis nobiscum capax gratiæ, & beatitudinis, uti sunt imprimis Angeli, Beati, ac etiam animæ in purgatorio, quas novimus jam certas gratiæ, ac beatitudinis; & deinde omnis homo viator, tam fidelis, quàm infidelis, bonus, malus, etiam quantumvis peccator, vel inimicus noster. Hos enim novimus adhuc gratiæ, & amicitiae DEI, atque beatitudinis æternæ capaces. Omnes ergo ex Charitate diligendi sunt propter DEUM, eisque bene volendum, prædictis modis.

II. Et quoad inimicos speciale habemus mandatum à Christo Matth. 5. *Audistis, quia dictum est antiquis: diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum* (fuit hoc Pharisaica depravatio præcepti divini. Levit 19. *Diliges amicum tuum:*) *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos: orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.*

III. Sed ne terrearis Mandatò tantò, notanter dixi in Assert: *saltem negativè, excludendo odium, & malevolentiam &c.* Sic enim sine dubio præceptum divinum Charitatis obligat semper, & pro sem-

semper, ita ut nunquam liceat proximo, etiam quantumvis inimico malè velle per odium, aut e bonum nolle, vel de ejus bonis triftari per invidiam de quibus latè *tr. 2. c. 6. Sect. 2. de odio, & inimicitia*, ubi fusè explicatum, qualiter homo teneatur amare inimicum, offensam remittere, signa Charitatis exhibere &c. Positivè verò actu interno formali explicito proximum, præsertim inimicum amare, ei benè velle, bona gaudere, vel desiderare, per se ex professo nunquam obligamur ex præcepto affirmativo Charitatis. Nam huic præcepto dilectionis proximi generaliter imbibito in omnibus præceptis divinis circa præceptum, præsertim secundæ Tabulæ, abundè satisficit: dum quis vult servare propter Deum, & data occasione defacto observat præcepta divina circa proximum abstinendo ab omni odio, & injuria, & cum opus est, etiam exhibendo opera externa Charitatis: is tanè ipso facto diligit proximum; sicut seipsum: & sæpè etiam actu interno formali amoris, seu benevolentie ipsum diligit, cum illa opera Charitatis sæpè fieri non possint sine aliquo actu interno amoris, & benevolentie, ut mox patebit. Et hinc sequitur.

§. IV.

Positivè verò, actu interno, non nisi quandoque per accidens.

16 **P**ositivo, & formali actu interno amoris, seu benevolentie, ex præcepto Charitatis per accidens solum tenemur quandoque amare proximum, quando nimirum ita exigit, aut periculum

odii evitandum, aut opus externum Charitatis exhibendum: adeoque in triplici potissimum casu.

Primo: Quod si urget gravis tentatio odii, vel affectus maligni in proximum, quæ prudenti iudicio rem æstimando, aliter superari non posse videatur, quàm contrario actu amoris proximum proficquendo, teneris tunc positivè amare, juxta communissimam DD. Teneris enim tunc resistere peccato contra Charitatem proximi; nec aliter posse supponitur, nisi actu contrario amoris. Ubi tamen, si omissio amore, tentationi odii succumbas, omissio amoris, & commissio odii non duo; sed unum tantum numero peccatum contra Charitatem constituunt, ut in simili alibi sæpiùs notatum est.

Secundò: Quotiescunque homo jam habitò odio, & inimicitia erga proximum, tenetur reconciliari eidem, maximè veniam petenti (juxta dicta tr. 2. c. 6.) Implicat enim fieri reconciliationem veram cum inimico, nisi per elicited novum actum amoris, ac benevolentia erga ipsum: alioquin erit reconciliatio ficta, qualem non præcipit, sed prohibet Lex Christianæ Charitatis.

Tertiò: Quotiescunque tenemur ex Charitate beneficere, vel succurrere proximo, ut in extrema vel gravi necessitate constituto. Actus enim externus beneficiendi necessario præsupponit actum internum Charitatis, ac bene volendi: sine quo beneficere non Charitas est, sed hypocrisis. Extra hos casus actualiter amare proximum, amicum, vel inimicum, est in consilio pro majori merito,

rito, ac perfectione Charitatis. Et sanè, quò quis intensius ac frequentius exercet actus amoris Dei, eò etiam frequentius exercebit actus amoris proximi propter Deum, ut experientiâ discas.

20. Vides hanc nostram doctrinam nihil commune habere cum propositionibus damnatis ab Innocentio XI. IO. *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.* II. *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.* Quod nos nullo modo dicimus, aut sentimus.

21. Patet ergo jam de obligatione Charitatis quoad actum internum amandi, & opposito peccato commissionis: illud nimirum per se vix unquam committi, sed solum per accidens in dictis casibus. De peccatis internis commissionis contra Charitatem proximi, odiò, inimicitia, vindictâ &c. in commodum Confessoriorum jam dixi satis *tr. 2. eit. c. 6.* Nunc quoad actum internum Charitatis erga proximum, scilicet benefaciendi corporaliter, & spiritualiter, sequitur

ASSERTIO II.

22. **Q**uis homo jure naturali, & divino positivo sub mortali obligatur ex charitate, & Misericordia proximo benefacere corporaliter, & spiritualiter, seu bonum prestando, seu malum injustum impediendo, quando vera necessitas proximi ita exigit, & moralis possibilitas adest: quando nimirum concurrant hæc: NOTITIA, NECESSITAS, FACULTAS SUCCURRENDI, INDEMNITAS SUCCURRENTIS, & SPES FRUCTUS. Certa apud Omnes. Ratio obligationis clara est:

Quia

Quia præceptum divinum naturale positivum est: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*: Atqui hoc præcepto non solum præcipitur actus internus Charitatis, & benevolentia, ut excludat omne odium, & malevolentiam, sed etiam maximè actus externus beneficentia erga proximum in necessitate, vel miseria constitutum; hoc enim exigit necessariorum præstituta mensura diligendi proximum, *sicut seipsum*: juxta principia universalis legis naturæ: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: & *Quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*: quotusquisque autem vult sibi tantum bonum velli à proximo, & non multò magis etiam benefieri in necessitate, vel miseria constituto: Ergo &c. Plenæ sunt hoc præcepto Sacrae Litteræ. maximè apud Evangelistam amoris: 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo Charitas DEI manet in illo? Quasi dicat, non manet.* (Charitatem autem, & gratiam Dei non manere in homine, est effectus peccati mortalis &c.) Ibidem. *Filioli mei non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate.* Et Jacobi. 2. dicitur: *si frater & Soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini, & saturamini, non dederitis autem eis, qua necessaria sunt corpori, quid proderit?* Ergo tenemur etiam ipso opere proximo benefacere. Conditiones autem obligationis accuratè exprimuntur in *Assert. Explico breviter*.

§. I.

Obligatur ex Charitate, & Misericordia.

23 **N**imirum etiam seclusâ iustitia. Nam duplex potest esse obligatio benefaciendi proximo, solum Charitatis generalis, vel specialis; & Charitatis, ac iustitiæ simul. *Titulò Charitatis communis*, videlicet ex communi innato affectu, & communicatione naturæ, tenetur homo homini simpliciter benefacere, vel succurrere, sit barbarus, vel Scythæ. *Titulò Charitatis specialis*, ratione specialis conjunctionis naturæ, tenetur homo benefacere, vel succurrere præ cæteris sibi specialiter ratione conjunctis, ut parentes filiis, filii parentibus; fratres, sorores, cognati, affines invicem; Christianus Christiano, civis civi &c. tam notis, quàm aliis extraneis, ut patebit de ordine Charitatis. *Titulò verò mixtò Charitatis, & iustitiæ, simul*, tenetur benefacere proximo, qui ex officio, vel pacto aliis ad beneficiendum, & subsidium adferendum adstricti sunt. Sic Rex, Magistratus populo, Prælati, Pastor, Superior sibi commissis, tenentur succurrere duplici titulò, & Charitatis, & Iustitiæ: quia nimirum vi officii ex iustitia Superiores tenentur ad conservationem suorum subditorum; sive quoad temporalia, in Magistratu sæculari; sive quoad spiritualia, in Magistratu Ecclesiastico, vel Religioso: ideòque in his, sicut major, & duplex est obligatio, ita & major & duplex erit peccatum, scilicet & contra Charitatem, & iustitiam, si tales non succurrant proximo, necessitate exigente v. g. Magistratus civibus

vibus bello, vel fame periclinantibus, Parochus subdito in peste, vel periculo mortis Sacramenta petenti.

Porro quamdiu adsunt, qui vel ex titulo mixto²⁴ Charitatis, & justitiæ, vel ex titulo speciali Charitatis, tenentur proximo in spirituali, vel corporali necessitate succurrere, atque etiam succurrere posse, & velle creduntur, tamdiu alii titulo communi Charitatis, & Misericordiæ non obligantur succurrere proximo illi, quia tunc respectu illius nulla est necessitas exigens, ut ullus alius succurrat: At verò, quando vel desunt, qui titulo justitiæ, vel Charitatis specialis teneantur succurrere, vel licet adsint, tamen non possunt, vel non volunt ex malitia succurrere, tunc nimirum omnis homo, cui innotescit vera gravis, vel extrema necessitas corporalis, spiritualis proximi, titulo, & præcepto Charitatis communis sub mortali obligatur pro posse succurrere, ut mox patebit amplius. Idque benè explicat Christus *Luca* 10. parabolâ de eo, qui incidit in latrones: cui (fortè judæo) cum Sacerdos, & Levita titulo Charitatis specialis obligati, tamen transeuntes gravi culpa non succurrissent, Samaritanus extraneus solo titulo Charitatis communis opem tulit: concluditque Christus: *Vade, & tu fac similiter.*

S. II.

Proximo benefacere corporaliter, & Spiritualiter.

PRout nimirum necessitas, & miseria proximi²⁵ exigit, seu bonum præstando, sive malum in-

THEOL. MORAL. PARS III. Rr justum

justum impediendo: æquipollent enim proximo bonum facere, & malum impedire: adeoque sicut omnis, qui potest, tenetur ex Charitate proximo bonum facere, ita & malum ejus injustum, vel injuriam (non item malum justum v. g. justam penam &c.) impedire, juxta universalem legem Dei, Ecclesiast. 17. *Et mandavit illis unicuique de proximo suo.* Et olim varias tulit Leges DEUS de conservatione rerum proximi, etiam inimici, ut *Exodi 23. Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc eum &c.*

Tenetur ergo homo impedire malum proximi non tantum spirituale, videlicet peccatum, vel peccandi periculum, ut patebit infra de correctione fraterna, & scandalo; sed etiam quodvis malum injustum corporale, vitæ, famæ, vel fortunæ: quatenus nimirum *absque proprio detrimento potest.* v. g. Videt quis latronem, vel hostem gladio aggredi proximum, si absque sui evidenti periculo potest clamore, armis, vel alio modo impedire, ne occidatur, tenetur sub mortali. Item potest quis innocentem à morte liberare commodè, utpotè testimonio, juramento justo, pecuniâ sibi non multum necessariâ, tenetur sub mortali, cum sit vera, & extrema necessitas proximi. Item vides furem domum proximi invadentem, potes commodè impedire, clamore, vel alio medio, teneris etiam sub mortali, si æstimes grave damnum inferendum proximo: secus, si leve tantum - v. g. panem, vel fructus ablatum. Item vides quosdam publicè detrahere proximo, atque ex illa detractione eum in-

justè

justè gravem infamiam, aliudve malum subituum, potes autem efficaciter, & sine gravi, vel æquali tuo incommodo impedire, teneris eum defendere sub mortali. Secus, si scires, te nihil profecturum; aut, ut contingere solet, te æquale periculum subituum: tunc enim non teneberis te exponere periculo, juxta ordinem Charitatis. Ex communi nominatim March. hic Tract. 2. Tit. 4.

Seç. 2. q. 1. §. 4.

§. III.

Cum vera necessitas proximi exigit.

PRæceptum benefaciendi proximo, ut affirmativum est, præcipiens nimirum actu proximo benefacere, seu malum auferre, utique non obligat pro semper, sed solum certo tempore, vel casu: neque hic aliud tempus vel casus assignari potest, nisi tempus & casus veræ necessitatis ita exigentis. Vera autem necessitas censenda est: *Cum homo alieno subsidio necessario indiget ad vitam spiritualem, corporalem, sive moralem, & civilem conservandam.* Quam Regulam benè tradit Marchant. cit. q. 1. dub. 1. Dicitur autem.

I. *Cum homo:* Comprehendendo omnem hominem nostrum proximum, amicum, inimicum, fidelem, catholicum, infidelem, hæreticum &c. omnes enim proximi intelliguntur; & omnibus in vera necessitate succurrendum, juxta tamen dicta §. I. & dicenda infra de ordine Charitatis.

II. *Alieno subsidio indiget:* Quocunque, corporali, vel spiritali. Quamdiu enim homo sibi ipsi succurrere, vel se ipsum juvare potest: ut si pau-

R r a

per

per mendicans suo labore, industriâ, vel ministerio aliquo sibi necessaria acquirere potest, tamdiu non censetur veram necessitatem pati, ob quam alieno subsidio necessariò egeat. Fieri tamen solet, ut homo, etsi antea potuerit sibi providere labore & industriâ, adeoque suâ culpa, & negligentia, postea tamen in veram necessitatem incidat, quâ durante, ope, & subsidio verè & necessariò egeat.

29 III. *Necessariò ad vitam spiritualem, corporalem; sive moralem, & civilem conservandam.* In his tribus concluditur omnis omninò vera necessitas, quæ homini contingere potest. Vita spiritualis dicitur vita animæ per gratiam, & alia ad hanc necessaria, ad quam conservandam homo sæpè necessariò indiget subsidiò alienò, utpote administratione Sacramentorum, necessaria instructione correctione &c. Vita corporalis similiter indiget alimentis, vestimentis, aliisque necessariis ad sui conservationem, sæpè per alienum subsidium acquirendis. Vita moralis & civilis consistens in honestate morali, integrâ famâ, honesto statu, sæpè etiam indiget subsidio alieno, ut nimis manifestum.

30 IV. Quotiescunque ergo occurrit tanta necessitas proximi, ut vitam suam spiritualem, vel corporalem, vel civilem conservare non possit, omnis homo sciens & potens ex Charitate obligatur succurrere, etiam sub mortali pro ratione materia. Patet in allatis exemplis. Sacerdos etiam simplex, vel non curatus, si alius non adsit, qui facere debet, homini ad mortem laboranti sub mortali cernitur Poenitiæ Sacramentum ministrare, paratum

raturum disponere ad Sacramentum, & bonam mortem; similiter infantem baptizare &c. Homini extrema, vel gravi necessitate laboranti alimento, vel vestimento succurrere quicumque sciens & potens tenetur sub mortali. Idemque est in exemplis modò dictis supra.

§. IV.

Et possibilitas adest moralis.

Utique non Physica tantum, sed moralis, quæ quis hîc & nunc commodè possit: Charitas enim ordinata plus non obligat. Ad hoc autem ut quis verè censeatur moraliter posse, & teneri proximo succurrere, seu ut moralis possibilitas adsit, quatuor requiruntur in Assert. expressa, & sunt sequentia.

I. *Notitia necessitatis proximi*: Ubique enim à lege excusatur ignorans; qui ergò vel omninò nescit proximum esse in necessitate; aut si hoc sciat, scit tamen alios debere & posse, velle succurrere, ipse non tenetur succurrere, quia non scitur, & reverà non est necessitas proximi, ut ab ipso sublevanda. At verò cum primùm ei innotescit necessitas proximi vera ac gravis, & quamdiu non est, vel non scitur esse alius, qui debeat, possit, & velit succurrere, tamdiu tenetur quilibet succurrere pro posse. Attamen vi præcepti Charitatis nullus tenetur inquirere proximos necessitatem patientes, ut eis succurrat, ut insinuatur 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum habere necessitatem &c.*

II. *Facultas succurrendi*: Ut nimirum debens

succurrere proximo, habeat, vel possit id, quo succurrere debet. Nam impotentia excusat à Lege; Et *Qui nihil habet, nihil debet*. Sic non potest, nec consequenter debet succurrere pauperi, qui ipse pauper non habet pecuniam, panem &c. Sic Sacerdos excusatur, qui in infirmitate ipse detentus nequit accedere infirmum ad Sacramenta ministranda.

34 III. *Indemnitas succurrentis*: Ut nimirum quis sine gravi, vel æquali suo damno, aut periculo possit succurrere alteri. Sic nimirum in spirituali, vel corporali necessitate tenetur quis alteri succurrere, ut tamen ipse eandem, vel similem ex hoc necessitatem non incurrat: nam ex ordine naturali Charitatis quilibet tenetur magis amare seipsum, quam alterum in eodem genere E. g. Proximo extrema necessitate laboranti teneris succurrere, etiam ipse gravi necessitate pressus, sic tamen, ut ipsemet inde extremam necessitatem non incurras. Vides alterum in periculo mortis, in latrocinio, naufragio &c. teneris succurrere, dummodo non ipsemet periculum mortis in eas. Sacerdos non curatus tenetur alteri in periculo mortis succurrere, Sacramenta ministrando, non tamen periculo mortis suæ. Secus est de Sacerdote curato, seu Parocho proprio ex justitia obligato: ut infra magis patebit de ordine Charitatis.

35 IV. *Spes fructus, seu effectus futuri*; ut nimirum quis sciat, & speret se ope suâ proximi necessitatem sublevare posse, vel sublevandam esse. Quod si enim nulla spes sit proximum in necessitate sublevan-

levandi cessat jam possibilitas, & consequenter obligatio succurrendi. v. g. Non teneris pauperi cibum deferre, quem scis jam animam agere, aut fiscias à militibus in via rapiendum omne &c. Et ita in similibus. His ita generaliter positis circa obligationem benefaciendi, vel succurrendi proximo corporaliter, & spiritualiter: nunc ad specialia descendendum.

SECTIO II.

Obligatio Eleemosyna corporalis.

SUMMARIUM.

36. Eleemosyna definitio.
37. Est opus summè meritorium, satisfactorium, & impetratorium.
38. Ad quod homo ex præcepto divino naturali & positivo aliquando obligatur juxta rationem necessitatis aliena, & facultatis propriae. Unde.
39. Obligatio dandi eleemosynam pendet, & metienda est à duobus, scilicet ex facultate propria, & necessitate aliena.
40. Usque ad n. 43. Quæ bona dicantur necessaria, vel superflua natura & statui.
43. Necessitas est triplex: extrema, gravis, communis.
44. Usque ad n. 48. resolvuntur quidam casus.
49. Proximo necessitate extrema laboranti tenetur quis succurrere sub mortali, non tantùm de superfluis, sed etiam de aliquibus necessariis statui. Unde.
50. Usque ad n. 55. resolvuntur varii casus.
55. Quando, & qualiter quis teneatur succurrere proximo in necessitate gravi.
56. Usque ad n. 60. exceptiones & casus varii.
60. Habentes bona simpliciter superflua natura & statui probabilissimè, etiam sub mortali teneri quandoque face-

re eleemosynam pauperibus communem tantum necessitate patientibus.

61. *Probatur variè Vsque ad n. 66.*

66. *Vsque ad n. 70 Exceptiones & casus.*

70. *Corollarium quoad divites.*

71. *Eleemosyna ordinariè solum fieri potest de bonis propriis & justis.*

72. *Exceptiones & casus Vsque ad n. 75.*

75. *Quando & qualiter eleemosynas facere possint uxores: &*

76. *Qualiter filii-familias de bonis parentum: Item*

77. *Qualiter servi, & ancilla de bonis Dominorum: ac*

78. *Qualiter Religiosi de bonis Monasterii: &*

79. *Corollarium.*

36 **E**leemosyna definitur à S. Thoma 2. 2. q. 32. a. 1. *Opus, quo datur aliquid indigenti ex commiseratione propter Deum.* Non enim consideratur hic eleemosyna, seu beneficentia in proximum, quatenus præcisè est actus misericordiae, virtutis moralis, compatiens miseriae proximi, præcisè ratione communicationis naturae; sed consideratur præcipuè, ut est actus imperatus Charitatis Theologicae proximo benevolentis, ac beneficientis, & consequenter etiam ejus misericordiam condolentis, ac pro posse sublevantis *propter Deum*, seu quatenus proximus miser est aliquid Dei, divinam bonitatem participans: adeoque quatenus opera misericordiae à Charitate imperantur, atque apud DEUM meritoria sunt. Quod valde notandum, & plebi explicandum est, ne operum misericordiae meritum, & mercedem amittant. Hic certa aliqua præsupponenda sunt.

Pri-

Primum Certum.

Certum est eleemosynam quàm maximè esse in³⁷ consilio, utpote opus summè meritorium, DEO gratissimum, maximè satisfactorium, & impetratorium, quo nihil sapiùs in Scripturis commendatur, eique præstantissimi apud DEum effectus tribuuntur, & specialiter etiam remissionis peccatorum. Tobix 4. *Quoniam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.* Ibidem 12. *Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, que purgat peccata, & facit invenire misericordiam; & vitam aeternam* Eccles. 3. *Eleemosyna resistit peccato.* Danielis 4. *Peccata tua elemosynis redime.* Et ipse Christus Luc. 12. *Quod superest: date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Et alibi sapiùs. Ubi tamen sciendum, eleemosynam non habere vim remittendi peccata per se infallibiliter: neque ex opere operato, ut Sacramenta; neque ex opere operantis, ut amor DEI super omnia, & contritio perfecta: ut constat ex illo 1. Corinth. 13. *Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas &c. Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Et tandem hæreticum esset dicere, eleemosynam sine poenitentia remittere peccata. Dicitur ergo eleemosynam remittere peccata duobus modis: 1. Per accidens, & infallibiliter ratione adjunctæ Charitatis, quando scilicet subvenitur proximo ex actuali amore Dei super omnia, seu propter Deum super omnia dilectum; ut notant DD. cum *S. Thoma cit.* 2. Impetra-

petratoriè per se quidem, non tanmen infallibiliter: quatenus homo etiam peccator per eleemosynam debitè frequentatam, impetrat auxilia gratiæ actualis; quibus plerumque efficaciter juvatur, & movetur ad conversionem, pœnitentiam, & justificationem, juxta illud Christi Matth. 5. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Et constat ex exemplis Sacræ Scripturæ, ut de Cornelio, Centurione, & aliis.

Secundum certum.

38 **C**ertissimum est de Fide, etiam Præcepto Divino naturali & positivo obligari hominem ad quandam aliquando eleemosynam juxta rationem necessitatis alienæ, & facultatis propriæ. Omnes, Præceptum naturale continetur generali illo principio Legis naturæ. *Quacunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Quilibet autem in vera necessitate constitutus optimo jure naturæ, seu, ut vocant, jure poli, vult & exigit sibi subveniri ab habente facultatem: ergo &c. Præceptum positivum autem præter mandatum: *Diliges proximum tuum, sicut teipsum:* frequenter & severè fertur in scripturis. Proverb. 21. *Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.* Eccles. 4. *Eleemosynam pauperis ne defraudès:* quasi dicat, quia ei jure debes. Ezech. 16. *Hac fuit iniquitas Sodoma sororis tue, superbia, saturitas panis, & abundantia &c. & manum egeno & pauperi non porrigebant.* Joan. 3. in Assert. præcedenti cit. ac alibi sæpissime. Sed

Sed omnium gravissimè Christus ipse Lucae 16. in Parabola Epulonis : ac Math. 25. *Venite benedicti &c. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Et contra. *Item maledicti in ignem aeternum &c. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare :* & consequenter omnes species eleemosynæ, seu misericordiæ corporalis enumerans, pœnam æternam damnationis, utique solis peccatis mortalibus debitam, impiis ab solum defectum eleemosynæ in tremendo judicii die infligendam denuntiat. Ergo præcepto divino naturali, & positivo etiam sub mortali obligatur homo ad dandam quandoque eleemosynam : utique tamen, juxta modum facultatis suæ, & necessitatis alienæ. Nam :

Tertium certum.

Certum est obligationem eleemosynæ corporalis à duobus pendere, & metiendam esse, à *necessitate aliena, & facultate propria :* nimirum ex parte dantis, ut habeat bona aliqua superflua : & ex parte accipientis, ut habeat veram aliquam necessitatem.

Ex parte dantis.

Bona possunt esse necessaria, vel superflua dupliciter quoad naturam seu vitam ; & quoad personam seu statum. Bona necessaria naturæ, seu vitæ sunt, quæ requiruntur necessariò ad conservandam vitam, & naturam suam, ac familiæ suæ. Superflua autem naturæ & vitæ dicuntur, sine quibus quis suam, familiæque vitam congruè conservare,

vare, ac tueri potest. Adeoque bona sufficienti naturæ & vitæ habere censetur, qui habet congruum victum, vestitum, & domicilium pro se, & familia sua, juxta illud I. Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus regamur, his contenti sumus.* Reliqua bona ultra ista dicuntur superflua naturæ.

41 Bona necessaria personæ, vel statui dicuntur, quæ necessaria sunt ad decentem conservationem statûs vel conditionis personæ, utpote honesti civis, Magistratûs, Nobilis &c. Hi enim ipso jure naturæ ad statum, vel conditionem suam tuendam plus requirunt, quam privatus civis plebeius, rusticus &c. secluso tamen abusu moderni temporis, quo nobiles, & potentes summum quemque luxum censent esse de ratione statûs sui. Bona ergo superflua personæ, vel statui dicuntur, sine quibus talis sum, familiæque suæ statum sufficienter conservare, actueri potest: quæ proinde simpliciter dicuntur bona superflua.

42 Ubi tamen adverendum ex communi cum S. Thoma cit. q. 32. a. 1. 1. Sub bonis necessariis vitæ, vel statûs non tantum intelligi necessaria vitæ vel statui propriæ personæ, sed etiam propriæ familiæ, utpote parentum, filiorum, conjugis, necessarii famulitii. 2. Non tantum necessaria vitæ, vel statui in præsentis, sed etiam quoad futuram necessitatem, quæ communiter accidere solet, & moraliter certò accidet: ut pro tempore morbi, senectutis, pro educandis, elocandis, & dotandis liberis &c. (non item pro extraordinariis, vel imaginariis necessitatibus: ut si cæcus fieret, si domus

com-

combureretur &c.) 3. Addunt *Vasquez, Fillincius,* alii cum *Diana p. 1. tr. 15. resolut. 32.* sub bonis necessariis statuti, etiam comprehendi illa bona, quæ conservantur pro augendo statu, cum bono communi expediat mutatio statuum. Merito tamen hic damnata est ab *Innocent XI.* inter alias propositio hæc *12. Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui, & ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.*

Ex parte accipientis.

Triplex communiter distinguitur necessitas, 43
extrema, gravis, communis.

Necessitas extrema dicitur, quâ vita ipsa periclitatur, vel certè quid æquivalens: ita ut vel mors certò secutura sit, vel morti simile malum: puta, gravis, periculosus, vel incurabilis morbus, amissio membri principalis, vel sensus corporis, durissima, ipsaque morte gravior v. g. *Turcica captivitas &c.* nisi homo ope congrua adjuvetur. *Necessitas gravis* dicitur, quâ quis vitam valdè difficulter, statum verò omninò tueri non potest: ut si gravi, & diuturno morbo, vel fame labores, ob debita diuturno carceri includendus sis, si notabiliter casurus à statu tuo, ut si *Nobilis* servire, vel laborare serviliter cogatur, *honestus civis* mendicare: denique quandocunque subest periculum cujuscunque mali, vel damni emergentis gravis, quo amittas aliquid jam habitum, vel tibi debitum. Secus est de lucro cessante, vel occasione acquirendi aliquid nondum habitum, vel debitum, ut magnam summam,

mam, statum nobiliorem &c. hæc enim non est necessitas sed potius cupiditas. *Necessitas communis* dicitur, quâ homo communiter, non decidendo natabiliter à statu suo, laborat, & cui cum aliqua morali sollicitudine, ac industria ipsius patientis, vel aliàs communi, & ordinario modo succurri potest: qualis est pauperum, qui mendicare solent, & mendicando à suo statu non decidunt: Item aliorum egenorum, qui duro licèt labore, ægrè tamen se, suosque sustentant: quales necessitates communiores, verè sunt nimis communes hoc tempore apud plebeios. His intellectis, sit.

Quartum certum.

44 **C**ertum denique est, quòd habens sola necessaria sibi quoad naturam, vel statum, nunquam teneatur facere eleemosynam pro simili necessitate proximo laboranti. Fundatur in naturali Charitatis ordine, quo quilibet quoad bona ejusdem ordinis magis potest, & debet amare seipsum, quàm proximùm. Et hinc.

45 I. Habens tantùm necessaria naturæ, non teneatur, nec potest facere eleemosynam proximo, etiam extrema necessitate laboranti: Quia quilibet suam, suorumque vitam potest, & debet aliorum vitæ, & incolumitati præferre. Excipit tamen D. Thomas *cit. q. 32.* causam his verbis: *Si quis subtrahendo sibi daret alicui magna persona, per quam Ecclesia, vel Respublica sustentetur: quia pro talis persona liberatione seipsos, & suos laudabiliter mor-*

tis periculo exponeret, cum bonum commune sit proprio præferendum.

II. Similiter habens necessaria statui suo, non⁴⁶ tenetur cum æquali vel simili detrimento sui statûs aliter facere eleemosynam in necessitate gravi, vel statûs tantum, ob eandem rationem, nisi rursus alter egens esset persona publica Reipublicæ necessaria, ut paulò ante dictum.

III. Multò minùs tenetur quis in communes⁴⁷ necessitates pauperum deferre opes, vel bona sua necessaria suo statui pro præsentis, vel futura ordinaria necessitate: vel etiam pro rationabiliter augendo statu: imò non liceret cum notabili detrimento statûs vel familiæ, nisi quis velit paupertatem Evangelicam amplecti, juxta consilium Christi Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, qua habes, & da pauperibus &c.* Communissima cum S. Thoma cit. a. 6. His ut apud omnes certis suppositis, pro generali Regula sit.

ASSERTIO III.

Precepto Charitatis & misericordia tenetur sub⁴⁸ mortali homo facere eleemosynam, non tantum in necessitate proximi extrema, etiam de necessariis statui, sed etiam in gravi, & probabilissimè etiam in communi necessitate, de bonis superfluis: sed propriis, & justis tantum. Ratio præcepti generalis data est in supposito secundo certo, & satis patet ex dictis. Assertio nunc per partes explicanda, & probanda est.

In necessitate extrema.

49 **P**roximo extrema necessitate laboranti sub mortali teneris succurrere, non tantum de superfluis, sed etiam de aliquibus necessariis statui. *Omnes.* Ratio clara est: quia ordo Charitatis postulat, per se loquendo, & cæteris paribus, ut proximi vitam pluris faciamus, quam dignitatem proprii statûs, & multò pluris, quam opes simpliciter, etiam statui superfluas. Hic enim verissimum illud Ambrosii: *Pasce fame morientem, si non pavisti, occidisti.*

Exceptiones & Casus.

501. **N**ullus tenetur inquirere tali extremâ necessitate laborantes, sed sufficit succurrere, & iuvare notos. *Vasquez aliis cit. Diana p. 5. tr. 8. Resolut. 7.* Qui tamen dubitaret de alicujus proximi extrema necessitate, teneretur sub mortali inquirere veritatem, quia alias relinqueret se in periculo peccandi mortaliter contra præceptum succurrendi proximo in extrema necessitate, ut notant Sanch. aliique cum Laym. *lib. 2. tr. 3. c. 6.* Quod si facta inquisitione, dubium perseveret, non teneris succurrere; quia possessio stat pro libertate. *Sanch. aliique cum Diana cit. Resolut. 19.* Qui rectè notant, pauperibus publicè expositis, ex nuditate, morbo, defectibus membrorum &c. extremæ necessitatis signa ostendantibus, rorò debere succurri sub mortali: quia illa signa communiter exaggerantur, si non omnino finguntur.

Careant

Ceterum, cum plures sciunt extremam necessitatem proximi, omnes tenentur succurrere per æquas partes: si nolint alii, omnes tenebuntur in solidum, omnesque scientes, & omittentes peccabunt mortaliter. Si unus velit totum præstare per se, alii liberabuntur. Quod si verò aliis de contribuendo admonitis, & recusantibus, unus totum præstitit, poterit partes ratas ab aliis jure exigere; vel etiam compensare. Ita multis cit. Diana eodem tract. 8. Resol. 2. & sequentibus.

II. Habens tantum necessaria vitæ & statui] absque superfluo, tenetur quidem sub mortali ad extremam proximi necessitatem sublevandam aliquid detrahere de necessariis suo statui, ut dictum est, non tamen cum gravi detrimento sui status. multò minùs tenetur ideo se de suo statu deicere, seu illa bona expendere. quibus amissis deberet notabiliter à suo statu cadere; ut si Nobilis ideo servire, honestus opifex mendicare deberet: *secundum omnes.* Ratio est: Quia non teneris artius vitam proximi conservare, quàm tuam: sed tuam vitam non teneris sic conservare: non enim teneris v.g. ad sanitatem recuperandam omnes tuas opes expendere, ut postea sanus factus, omninò miser evadas, quia id moraliter morti æquiparatur: ergò minùs alienam. Quin imò etiam de bonis simpliciter superfluis nemo tenetur etiam in extrema necessitate proximi expendere magnam pecuniæ summam, ad emendum v. g. exquisitissimum & pretiosissimum medicamentum, etsi necessarium, qualem nec ipse infirmus, si pecunias haberet,

beret, juxta rationem status sui sibi comparare deberet, ut cum aliis notat Laym. *cit. n. 4.* Nec ullo casu pro alicujus privati vita quis tenetur exponere magnas divitias: v.g. ter, vel quater mille aureos. Quia tantis divitiis in Republica plus boni causari potest, quam sit unius privati hominis vita; ut ex communi notat *Diana cit. Resolut. 6.* Denique ordinariis tantum mediis succurere præcipit Charitas, non extraordinariis: esto etiam hoc, ut quid perfectius suadeatur. Excipiendum tamen videtur, si persona esset conjunctissima: ut si filius Patrem, vel pater filium ab injusta morte certo aliis inferenda, etiam aliquot millibus, statui tamen suo non valde necessariis, vel superfluis redimere possit, omnino videtur ex charitate & pietate obligandus: quia plus sibi invicem sine dubio debent Pater, & filius, quam alii non ita conjuncti.

52 III. Eleemosyna etiam in extrema necessitate non debetur ex justitia, sed solum ex Charitate, neque enim aliud est *jus poli*, quam naturalis, & generalis obligatio charitatis. Unde qui etiam in extrema necessitate non dedit eleemosynam (nisi aliunde ex justitia obligatus fuisset, ut Magistrus Pater, &c.) secuta morte, vel damno proximi, non tenetur ad restitutionem ullam. Ita communiter DD. Navarrus *c. 24. n. 7.* Bellarminus, *Valentius Filiucius*, aliisque plurimis citatis *Diana ibid. Resolut. 2.* Ratio est: Quia nullum potest assignari idoneum argumentum tam strictæ obligationis. Non tamen licet emere in servum se volentem vendere in extrema necessitate, sed ei ex charitate gra-

is succurrendum est, ut cum Azorio, & aliis docet Diana Resolut. 7.

IV. Pauper extremam necessitatem patiens jure naturæ potest auferre sibi necessaria sufficientia ad tollendam necessitatem à quovis similem necessitatem non patiente: nec postea ad pinguiorem fortunam rediens, tenetur restituere quidquam. *Omnes.* Ratio est: Quia jure naturali in extrema necessitate omnia sunt communia, & omnibus debita pro ad usum sic necessarium. Similiter non tenetur restituere, qui in extrema necessitate consumpsit, quod antea acceperat commodatum, vel mutuum, vel emptum nondum solutum: imò quod antea furatus fuerat. *Ex communi Lessius, & auctoritate citatis Diana ibidem Resolut. 8.* Secus esset, si quis in ipsa necessitate extrema cum spe certa possibilis aliquando restitutionis accepisset mutuum, vel commodatum, de quo inferius. Hæc obiter hinc indicata, latius explicabuntur in materia de Justitia in septimo Præcepto.

Porrò quamvis supra dixerimus, neminem teneri rem pretiosissimam, aut ingentem summam expendere ad sublevandam extremam proximam necessitatem: nihilominus ipsum in extrema necessitate constitutum similem rem pretiosissimam, vel ingentem summam sibi tunc necessariam posse auferre à divite (dummodò per hoc dives non conijciatur in similem extremam, vel gravissimam necessitatem) probabilissimum est. Id enim omninò probat ratio supra data: si enim in extrema

necessitate omnia sunt communia quoad necessarium
 usum; ergo etiam res pretiosissima, etiam duo, tria
 quatuor millia communia erunt, & licite auferri
 poterunt (dummodo per hoc alter non constituatur
 in æquali necessitate) etsi alter dives per se non
 teneatur tunc talem summam erogare: quia nimirum
 jus extremæ necessitatis est in rem necessariam
 & non in personam Domini rei. At poteritne Do-
 minus rei tunc impedire, & prohibere auferentem?
 Hic nodus difficilis, & mihi nondum liquidò solutus.
 Certum tamen est, posse, sequendo oppositam
 sententiam, etiam probabilem, quod alter tantam
 summam auferre non possit. Qua ratione dicitur
 tur bellum ex utraque parte iustum, non absolute
 per se, sed per accidens ratione oppositarum opinio-
 num probabilium. De quo in materia de Conscien-
 tia, & iustitia.

§. II.

In necessitate gravi.

55 **H**abens superflua naturæ, & statûs, tenetur
 sub mortali facere eleemosynam proximo
 gravem necessitatem patienti (si nimirum ipse
 sciat necessitatem, & alius non adsit, qui debeat
 & possit, ac velit succurrere, juxta supra dicta
Communissima DD. Azorius, Sanch. & aliis con-
gestis Laym. l. 2. tr. 3. c. 6. n. 4. & Diana p. 5. m.
8. Resolut. 14. contra paucos ibidem relatos. Re-
 tio generalis Charitatis, etiam hîc militans est.
 Quia lex Charitatis obligat succurrere proximo
 vera necessitate, quando sine nostro incommodo

detrimento possumus: tenemur enim diligere
 proximos, sicut nos ipsos: & non tantum *verbo*
lingua, sed opere, & veritate, inquit, S. Joan.
 pra allegatus: sed qui habet superflua, noturæ
 status potest succurrere proximo sine gravi, suo
 commodo, vel detrimento: ergo in vera gravi
 necessitate etiam tenetur. Adde: Quod si in
 gravi necessitate nullus succurat, etiam proximo
 minere necessitatem extremam. Unde S. Scri-
 ptura tam strictè præcipiens eleemosynas in necessi-
 tate proximi, non facit mentionem extremæ tan-
 tæ necessitatis, ut nimirum intelligatur omnis ve-
 & gravis necessitas proximi, prout ubique in-
 telligunt SS. PP. Sic D. Ambrosius l. 1. de officiis,
 13. ait: *Grandis culpa est, si, sciente te, fidelis*
laborat, si scias eum fame laborare, arumnâ pati,
refertim si mendicare erubescat. Sic ille. Quin-
 iam cum S. Thoma, aliisque citt. Laym. cit. n. 4.
 Tamb. l. 5. Decal. c. 1. S. 1. rectè docet in valde
 gravi necessitate proximi teneri divinè succurrere,
 tam de aliquibus necessariis; non tamen valde ne-
 cessariis statui: sic ut ipse succurrens inde deberet
 succurrere necessitatem: hoc enim lex, & ordo Cha-
 ritatis nunquam præcipit.

EXCEPTIONES, ET CASUS.

I si gravi, imò etiam extrema necessitate om-
 nimodâ laboranti, qui scilicet re, & spe
 super est, habens superflua ex præcepto eleemo-
 sine teneatur dare gratis, quæ necessaria sunt ad
 necessitatem sublevandam: quando tamen gravi,
 extrema necessitate laborans non spe, sed re
 tantum,

tantum, seu actu hic & nunc pauper est, puta, quia
 vel alibi in Patria v. g. habet bona; vel ita confi-
 rurus est, ut probabiliter credatur postea acqui-
 riturus; vel non ipsa re, sed solum usu rei indiget,
 ut equo, curru &c. nemo tenetur gratis dare, sed
 sufficit accomodare, vel vendere cum onere restitu-
 tionis, vel solutionis, sub conditione, cum ali-
 quando poterit. Ita satis communis DD. Navar.
 e. 24. Lessius l. 2. de justitia c. 16. dub. 1. Vasquez,
 Tannerus, aliisque citatis Diana eodem Tract. su-
 pra. Ratio: Quia præceptum Charitatis, & eleemo-
 sijnæ solum præcipit succurrere necessitati pro-
 ximi: hac autem ratione verè succurritur necessi-
 tati proximi, etsi non per simplicem eleemosy-
 nam, tamen vero opere Charitatis & Misericor-
 diæ: idque maximè verum esset debet, quoties
 notabilis summa pecuniæ, vel res magni pretii v.
 g. ultra viginti florenos inter præsentem necessi-
 tatem esset expendenda. Nam licet quis in extre-
 ma necessitate licitè accipiat necessaria, accipienti
 tamen rem magni pretii non justè imponitur hæc
 gravis obligatio restituendi aliquando, cum poterit
 seu ad pinguiorem fortunam pervenerit, ut notant
 DD. citi.

§7 II. Habens ergo superflua naturæ & status, vi-
 densque proximum gravem necessitatem pati v. g.
 fame, vel morbo affligi, ob debita diuturno carce-
 re macerari: eum ab hoste captum &c. tenetur
 succurrere, saltem mutuando, maximè cum alter
 petierit, & alius, qui jure possit, & velit, non ab-
 sit. Ubi tamen gravitas peccati omissionis ex cir-
 cum-

circumstantiis expendenda est prudenti iudicio. Neque (uti jam supra dictum) tenetur quis inquirere de gravi necessitate proximi, sed sufficit misereri occurrentibus: nec tenetur juvare omnes, sed quibus placet, servato ordine Charitatis: neque totam necessitatem sublevare, sed pro facultate & arbitrio aliquid contribuere: ut ex communi notant DD. cit. Et optimè Vasquez. Opusculo de Eleemosyna.

III. Egroto gravi, & maximè extrema necessitate laboranti, tenetur Medicus gratis subvenire, saltem arte, si sumptu nihil possit. Universaliter Advocatus tenetur gratis in iudicio patrocinari proximo, non tantum in extrema necessitate, & causa capitali, sed etiam in gravi, ut si putetur injustè damnandus ad gravem mulctam, publicam fustigationem, trirames &c. nisi in iudicio defendatur. Ex communi Suarez, de Charitate disp. 7. sect. 4. num. 4. Lessius l. 2. c. 31. dub. 7. Laym. cit. c. 6. num. 5.

IV. Captivum apud Turcas nemo tenetur sub mortali, etiam de superfluis redimere: quia ad id magna summa requireretur, & facilè pretium redemptionis auferetur: tenetur tamen tali petenti, utpote in vera gravi necessitate posito aliquid dare. Excipe: nisi captivus talis esset injustè occidendus, præ tristitia, vel aliis ærumnis conficiendus: tunc enim verè esset in extrema necessitate, ideòque de superfluis statim necessario juvandus: ut cum aliis notat Diana eod. tr. resolut. 6. Caterum an e-

Si 4 gens

gens etiam in gravi necessitate licitè possit auferre
ibi necessaria, suo loco videbitur.

§. III.

In necessitate communi.

60 **P**robabilissimum est, habentes bona simpliciter
superflua naturæ, & statûs, etiam sub
tali teneri quandoque facere eleemosynam pauperi-
bus, communem tantum necessitatem patientibus.
Ita communissima DD. præsertim Antiquiorum.
Thomas 2. 2. q. 32. a. 5. Navar. c. 24. n. 5. Rich-
ardus, Sotus, Bannes, Covarruvias, Valentia, Ca-
ragonius, Azorius, Fillincius, aliisque relatis Be-
larminus l. 3. de bonis operibus c. 7. Tannerus tom.
3. Disp. 2. q. 5. dub. 2. Laym. l. 2. tr. 3. c. 6. n. 1.
(Etsi contrarium sentiant plerique moderni, ut
debitur) Est hæc Sententia, uti longè communior
ita sine dubio tutior, Sacræ Scripturæ, & SS. Patrum
conformior, & idè paulò latius confirmanda
gratiam mendicantium.

61 **I.** Sumitur ex S. Scriptura *Luca 3.* Joannes Ba-
ptista cum dixisset: *Omnis arbor, qua non facit
fructum bonum, excindetur & in ignem mittetur.*
Quærentibus turbis; quid igitur faciemus?
utique solo consilio, sed præcepto, respondit: *Qui
habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet
escas, similiter faciat.* Ubi per duplices tunicas
& escas, intellexit bona superflua. Nec dixit
Det frigore, vel fame morienti, id est, extremam
vel gravem necessitatem patienti, sed simplicitè
non habenti, communem scilicet etiam necessitatem
tem concludens. Rursus c. 12. diviti illi habentibus
plu-
dit-
an-
Si e-
ves-
qua-
lum-
sup-
Der-
faci-
in i-
nob-
vite-
nica-
fati-
Il-
D. E-
borr-
que-
panis
in ce-
te m-
inbu-
cis, q-
popu-
piam
exce-
quam
bui.
spensa
spensa
plu-

plurima bona, & cogitanti de amplificandis conditoriis, dictum est: *Stulte, hac nocte repetent animam tuam a te, qua autem parasti, cuius erant? Si est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives.* Quem locum exponens D. August. 1. quinquagint. homiliarum homil. 7. docet: Divitem illum non ob aliud peccatum esse damnatum, nisi quia superflua retinebat; & sic perituros sui similes. Denique 1. Timoth. ultimo. *Divitibus huius saeculi praecepe non sublime sapere. neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum; bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam eternam.*

II. Probatur clarissima SS. Patrum autoritate. 62
 D. Basilii Oratione in illud Lucae 12. *Destruam horrea mea: inquit: At tu nonne spoliator es, qui, qua dispensanda accepisti, propria reputas. Est panis famelicis, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclavi servas; discalceati calceni, qui apud te marcescit; indigentis argentum, quod possides inhumatum. Quocirca tot pauperibus injuriam facis, quod dare valeres.* D. Chrysost. hom. 34. ad populum Antiochenum: *Nunquid grave quidpiam, & onerosum a nobis requiri? Necessitatem excedentia vult nos facere necessaria; & quae nequiquam, & inutiliter posita sunt, hoc vult bene distribui.* Et infra: *Tuarum rerum es, o homo! dispensator, non minus, quam qui bona Ecclesiae dispensat. Non ad hoc accepisti, ut in deliciis absumeres.*

meres, sed ut in eleemosynam erogares &c. D. Ambrosius Serm. 18. *Sed ais, quid injustum est, si cum aliena non invadam, propria diligenter servem? O impudens dictum! propria dicis? quæ Ex quibus reconditis in hunc mundum detulisti? Non minus est criminis habenti tollere, quam cum possit, & abundes, indigentibus denegare.* D. August. in illud Psalmi 147. *Confortavit seras portarum tuarum: ait: Superflua diviti necessaria sunt pauperi. Aliena retinet, qui ista tenet.* D. Gregorius 3. p. Pastoralis, Admonitione 22. inquit: *Admonendi sunt, qui nec aliena appetunt, nec sua largiuntur, ut sciant sollicitè, quòd ea, de qua sumpti sumus, cunctis hominibus terra communis est, & idcirco alimenta quoque omnibus communiter profert: & idcirco in cassum se innocentes putant, qui commune Dei munus sibi privatim vendicant.* Plura pulcherrima confert Valentia 10. 3. *disp. 3. 9. 9. punct. 4.*

63 III. Probatum Ratione desumpta ex ipso præcepto Charitatis, quo tenemur proximum diligere, sicut nos ipsos, idcirco cum facile possumus, etiam ei in quavis miseria constituto succurrere, sicut vellemus nobis succurri: sed divites habentes bona superflua facile possunt sublevare miseriam pauperum, etiam communem necessitatem patientium. Neque fieri potest, ut diligant verè proximos, sicut se ipsos, si neque superflua quidem velint cum illo necessitate communicare: Juxta illud 1. Joan. 3. *Qui habet substantiam hujus sæculi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clau-*

serit

seriè viscera sua ab eo, quomodo Charitas Dei manet in illo? Ergo ad hoc obligantur ex præcepto Charitatis. Accedit specialis ratio assignata à SS. Patribus etiam *citt.* Divites habentes bona superflua, etsi revera sint Domini opum suarum justè acquiritarum, si comparentur ad Deum, non tam Domini, quàm dispensatores dicendi sunt: Dei enim omnium Conditoris providentiâ fiunt homines divites aut pauperes, & illi divites Deo de divitiarû usu rationem reddituri sunt, ut Christus docuit multis parabolis, maximè villici iniquitatis: ergo divites tenentur bona sua dispensare secundum voluntatem, & ordinationem Dei. Atqui Deus omnium Pater voluit, & ordinavit, ut alii superfluis abundant, alii necessariis egeant perpetuò: sed mirâ providentiâ divitias inæqualiter distribuit: alios voluit divites, alios pauperes, ut illi per misericordiam, isti per patientiam Regnum Dei consequantur: ergo contra voluntatem Dei peccant divites, bona superflua retinentes, derelictis pauperibus, etiam communem necessitatem patientibus. Addunt denique rectè DD *citt.* in comuni necessitate pauperû moraliter semper esse aliquâ necessitatē gravē: & rectè, si enim in communibus necessitatibus nullus succurrat, necessariò orientur necessitates graves, & denique extremæ, quo casu omnes tenebuntur succurrere: ergo etiam in communi necessitate tenebitur quivis aliquando succurrere, tum, quia forte gravis est: tum quia certe facile gravis, & tandem extrema fieri potest.

IV. Minus ergo probabilis, minus tuta, minus pia est opposita sententia sanè etiam gravium DD.

S.

S. Antoninus, Alensis, Gabriel, Rodriguez, aliorum cum *Vasquez opusculo de elemosyna, c. 1. & octo-*
decim citantis Diana p. 5. tr. 8. resolut. 37. Ratio
 potissima est: Quia non teneor alicui errogate mea
 bona, quando vel prudenter æstimo, ejus necessita-
 tem valdè levem, & tolerabilem esse, vel esse sub-
 levandam ab aliis: Atqui omnis necessitas *Com-*
munis ideo dicitur quia vel supponitur aliis mediis
 ordinariis facile sublevabilis, vel quia de se modica,
 levis, & tolerabilis est, ut ei succurrere non tam
 videatur sublevare necessitatem, quam procurare
 felicitatem: ergo non est obligatio faciendi elec-
 mosynam in necessitate communi; saltem sub mor-
 tali; imò nec sub veniali, concludit *Diana cum*
aliis lib. cit. Confirmatur: Quia alioquin se-
 queretur infinitos divites damnari, qui communes
 illas pauperum necessitates parvi faciunt, & nisi
 gravem necessitatem apprehendant, elemosynam
 omittunt. Et tandem intolerabile esset omni di-
 viti singulis succurrere necessitatibus communibus,
 cum hæ frequentissimæ sint, & innumeræ. Faten-
 dum omnino est etiam hanc probabilem esse senten-
 tiam, & omnino tutam, ut saltem Confessarius se-
 cundum eam possit se accommodare pœnitenti eam
 sequenti, ut inferius iterum notabo.

65 Ad fundamentum tamen facile *R.* Ea ratione
 solum probari, quòd dives non teneatur facere
 elemosynam, aut determinate huic pauperi,
 quamdiu supponitur ejus necessitas sublevanda ab
 aliis, vel esse valdè levis, & tollerabilis; aut gene-
 raliter omnibus pauperibus communem necessita-
 tem

tem patientibus, quod nos non asserimus, sed no-
 tanter diximus, *Quandoque*. Minimè autem pro-
 batur, eos non teneri unquam facere eleemosynam
 in communi necessitate: cum S. Scripturæ, & SS.
 Patrum doctrinæ manifestè repugnet. Et novissi-
 mè omninò convincere videtur ab Innocentio XI.
 damnata hæc propositio 12. *sup. cit. Vix in sacula-*
ribus invenies, etiam in Regibus, superfluum sta-
tui, & ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam,
quando tenetur tantum ex superfluo statui. Audis?
 Damnatur sententiâ asserens: *vix aliquem teneri*
ad eleemosynam de superfluo statui. Ergo à for-
 tiori damnata videtur sententiâ asserens: *teneri*
unquam. Sunt tamen etiam hæc

EXCEPTIONES, ET CASUS.

Habentes bona superflua &c. Excusantur er-66
 go ab eleemosyna danda in communi ne-
 cessitate, qui licet habeant bona superflua statui
 præsentis, necessaria tamen sunt statui futuro, ut
 pro dotandis, & elocandis liberis &c. aut aliam
 pro altiori statu per media licita probabiliter acqui-
 rendo. Cum enim Reipublicæ expediat fieri mu-
 tationem statuum, licitè quis ad altiorem statum
 potest tendere, atque ad eum obtinendum, & con-
 servandum superfluas antea opes conservare, dum-
 modo conservatio non fiat tempore extremæ vel
 gravis necessitatis Reipublicæ. *Communis DD.*
cum S. Thoma, Navar. Laym. cit. Quare rur-
 sus fatendum est, sæculares raro habere superfluas
 opes statui simpliciter, sicque rarò peccare in ne-
 cessitate communi eleemosynas omittendo. Unde
 rectè monent DD. cum Laym. cit. n. 6. n. 5. Con-

fessarium non facile, aut vix unquam absolutio-
nem negare debere divitibus, qui in communi tan-
tum necessitate eleemosynas facere recusant: tum
quia de hac obligatione, an, & qualis sit, Docto-
res non consentiunt, & opposita Sententia gravium
DD. damnanda non est: tum quia, ut dictum est,
divites rarò habent bona simpliciter superflua, &
vix accidit, quin causam aliquam habeant, cui
eleemosynam facere recusent.

67 II. Tenentur *quandoq;* facere eleemosynam: uti-
que non semper, & ubique, & omnibus commu-
nem necessitatem patientibus, & alioquin certè
& ditissimus quisque ipse facile in gravem necessi-
tatem incidet, ad quod neminem adstringit Cha-
ritas, licet alliciat. Satisfacies ergo ó Dives!
huic obligationi dando *quandoque* eleemosynam de
bonis superfluis communi necessitate laborantibus
pro ratione facultatum tuarum. Tamburinus *l. 5.
c. 1. §. 1. n. 17.* benè putat satis esse, si ex centum
aureis annuis des duos, ex ducentis quatuor, (sed
certè non eadem proportione, si multum excedant
tuæ divitiæ.) Id enim videtur satis pro necessitate
adeò non urgente. Pro plebeis optimum consili-
um est, ex lucris quibusque decimam partem se-
ponere in honorem Dei pauperibus erogandam;
tum in gratiarum actionem; tum pro impetranda
benedictione in futurum. Id enim perfacile, &
sine dubio sufficiens est.

68 III. In casibus particularibus, huic, vel illi pau-
peri, eum facillimè possis, absque ulla causa, elee-
mosynam negare in communi necessitate, non ni-
si veniale est: debitum enim faciendi eleemosynam

ia necessitate communi respectu unius, & alterius
 censetur materia levis, quæ tamen respectu om-
 nium gravis est; ut ex communi notant *Tannerus*
 & *Laym. cit.* Omni autem culpâ vacabit com-
 muniter indigenti negare eleemosynam, si aliqua
 subsit causa rationabilis; utpote, cum nimis mul-
 ti, & sæpè petunt: cum differs, ut tempore com-
 modiori, vel aliis des, qui magis placent, & indi-
 gent: cum in communi necessitate neges eleemo-
 synam, ut differas in necessitatem prævisam gra-
 vem. Item si statuisti bona tua superflua applicare
 ad alios pios usus, excusaberis ab eleemosyna dan-
 da in communi tantum necessitate, minimè verò
 in gravi, vel maxima.

IV *Quantitas, & modus erogandi eleemosy-⁶⁹*
 nam æstimari, & regulari debet ex quator. 1.
Ex quantitate facultatum: juxta illud *Tobiae 4.*
Quo modo potueris, ita esto misericors. Si multum
tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fue-
rit, etiam exiguum libenter impertiri stude. 2. *Ex*
necessitate pauperum: Quo enim major est necessi-
 tas, & indigentia proximi: eò plus erogandum
 erit pro facultate, utpote plus in extrema, quàm
 gravi, & plus in gravi, quàm communi. 3. *Ex nu-*
mero pauperum: Si enim magna est multitudo
 pauperum, necessitas communis, minus erogan-
 dum erit inter singulos, ut plures juves. Si verò
 multorum, & sit necessitas gravis, vel extrema, &
 plures sufficienter juvare nequeas, præstat uni vel
 paucis dare, quod profit (aliis Dei, & piorum curæ
 relictis) quam inter plures dispergere, quod non
 profit.

prosit. 4. *Ex ordine Charitatis*; Supposita enim necessitate æquali, extrema, gravi, communi aliis præferendi sunt nobis corpore, vel spiritu magis conjuncti; ut magis patebit *Scēt. 4.*

COROLLARIUM.

Peccant sine dubio divites habentes bonâ simpliciter superflua & vitæ & statui, qui ex proposito statuunt in communibus necessitatibus nullam unquam eleemosynam facere; aut saltem implicito ejusmodi proposito reipsa nunquam eleemosynam erogant indigentibus, atque absque ulla rationabili causa, omnes omninò pauperes à se inhumaniter depellunt. Tales enim inordinato divitiarum amore affecti, omni Dei, & proximi charitate exuti videntur, juxta verbum Christi: *Non potestis DEO servire, & Mammona.* Ex communi *Valentia, Tannerus cit.* idque abundè probant. Quomodo ergo excusandi à mortali, qui panes, vestimenta &c., potius corrumpi sinunt, vel canibus inutilibus dant, quàm pauperibus amore DEI petentibus? superfluis contra statum convivii, aliisque modis magnas opes dilapidant, pauperi interim ordinariè nummum, vel frustulum panis inhumanè negantes, veri illius Epulonis Evangelici nepotes? Juvat audire *D. Augustinum* serm. 231. super illa verba *Tobiæ 4.* *Quomodo potueris, ita esto misericors: exclamantem: O infelicitas generis humani! quam multi inventuntur, qui ebriosos, & luxuriosos amplius, quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus unum calicem dissimulant dare; nec attendunt.*

dunt, quia illud quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere. Et post: Sed qui tales sunt, quando alios in nimio potu sepeliunt, pauperi eleemosynam petenti dicunt: vade in ante, & dabit tibi Deus. Et utique, dum ambulaverit, DEUS ei daturus est. Quid est ergo, quod dicit: vade in ante, & dabit tibi DEUS? Nisi vade ad illum hominem, qui habet DEUM, quia daturus est DEUS. Ac si ore suo ipse confiteretur apud se, DEUM non esse, quo inspirante possit erogare pauperibus. Hæc. S. Doctor. Cui liceat subsumere: atqui apud quem DEUS non est, certissime diabolus est: ergo &c. Tandem specialiter Episcopi Beneficiati tenentur strictissima obligatione facere eleemosynas de bonis & divitiis superfluis Ecclesiasticis statui, & sustentationi suæ congruæ: quia tum ex sententia & mente fundatorum; tum ex Sacrorum Canonum Decretis, redditus Ecclesiastici speciali ratione pauperibus sunt obligati, de quo in materia de justitia. Hic solum obiter Notandum: Prædictos Beneficiatos non obligari totum residuum sustentationi erogare pauperibus, sed sufficit erogare aut medietatem superfluum, aut quartam partem omnium reddituum, quod tutius est, ne Beneficiati totos redditus laxiori sustentationi, laxâ conscientia applicent, ut cum aliis bene probat Diana supra cit. Loquimur autem de communi necessitate, nam in necessitate gravi eos ad amplius obligari, certum est apud omnes. Tandem eadem ratione Monasteria quædam, & domus Religiosæ ratione foundationis instituta ad fa-

658 *Tract. III. in IV. Præcept. Decal. Cap. VI.*
ciendam eleemosynam, & hospitalitatem, dare tenentur urique sub peccato mortali.

§. IV.

De bonis propriis, & justis tantum.

71 **N**imirum tantum habens propria, & iusta bona, aut de licentia expressa, vel rationabiliter præsumpta habentis, potest & tenetur facere eleemosynas communi saltem necessitate. *Omnes.* Ratio patet: Quia eleemosyna est gratuita largitio: nullus autem potest alteri largiri, nisi quod ejus proprium est, aut de aliqua licentia ejus, cujus proprium est, nisi extrema, vel forte etiam gravis necessitas aliquid permittat, de quo mox: ergo &c. Unde Proverb. 3. dicitur: *Honora DEUM de tua substantia.* Et vulgare dictum est: *Ex alieno liberalium esse, species furti est.* Vulgò ajunt: *Furari corium, & calceos dare pauperibus.*

EXCEPTIONES, ET CASUS.

I.

Quoad necessitates.

72 **J**N extrema necessitate proximi, quis potest, & tenetur succurrere, si propria bona non habeat, etiam de bonis alienis, etiam incio, si commodè consuli non possit, etiam invito Domino. *Communissima cum S. Thoma sæpè cit. quest. 23. art. 7.* Quia nimirum in extrema necessitate, quoad usum necessarium, omnia sunt communia: & sicut ipse extrema necessitate laborans à quovis licitè potest auferre sibi necessaria sine onere restitutionis; ita quis potest ei succurrere, si

ex pro
rando
aut pe
tum a
opus e
nem:
disp. 3
6. Qu
opus e
lios far
am in
nis: t
In m
hil.
in grav
ria à di
non lic
mosyna
cum D
resol. 2
cedunt
ti prox
agendu
In N
nemine
de boni
tioni c
t. De c
rebus,
tiam re
ex

ex proprio nequeat, ex alieno, ut alienum aufe-
 rando, aut alienum ante, etiam injustè habitum,
 aut per furtum, aut usuram, largiendo, quan-
 tum ad extremam ejus necessitatem sublevandam
 opus est; nec quoad hoc tenebitur ad restitutio-
 nem: uti cum S. Thoma notant Valentia *tomo 3.*
disp. 3. punct. 4. Tannerus *cit. dub. 2.* Laym. *cit. c.*
 6. Quo patet à fortiori, in necessitate extrema, quoad
 opus est, & eleemosynas facere posse uxores, fi-
 liosfamilias, Religiosos, Servos, inscius, vel eti-
 am invitis Maritis, Parentibus, Prælatiis, Domi-
 nis: tali enim casu sunt irrationabiliter inviti.

In necessitate gravi, res controversa est non ni-73
 hil. Communis enim Sententia negat egenum
 in gravi necessitate posse licitè auferre sibi necessa-
 ria à divite inscio, vel invito: & sic consequenter
 non licebit alteri de alieno, vel injusto dare elee-
 mosynam, inscio, vel invitito Domino. Contra aliū
 cum Diana *p. 3. tr. 3. resolut. 27. & parte 5. tr. 8.*
resol. 29. id licere affirmant: & consequenter con-
 cedunt te de alieno posse succurrere gravi necessita-
 ti proximi, si non possis de proprio. Sed de hoc
 agendum in septimo Præcepto.

In Necessitate communi, consentiunt omnes,74
 neminem posse, vel teneri facere eleemosynam
 de bonis alienis, vel injustis, ac obnoxiiis restitu-
 tioni certæ personæ faciendæ: exceptis casibus:
 1. De consensu expresso vel tacito Domini. 2. De
 rebus, quæ non eadem numero, sed specie tan-
 tum restitui debent: v. g. de pecunia furtô, vel
 usuris

usurâ acquisita, potest interim fieri eleemosyna, salva obligatione restituendi æquivalens. 3. De alienis incertis, seu certæ personæ non obnoxiiis, quorum scilicet Dominus ignoratur, vel abest, ut ei restitui nunquam possint, potest, & debet fieri eleemosyna pauperibus: sicut etiam de bonis acquisitis per usuram, & simoniam, ex peculiari dispositione Juris. Sed tunc non est propriè eleemosyna, vel opus misericordiæ, cum sit debitum ex justitia, ut ex S. August. *Epist. 54. ad Macedonium* notavit D. Thomas *citata q. 7. a. 7.* De illicite tantum acquisitis, at non injustè, nec obnoxiiis restitutioni, ut lucra meretricum: & leonum, histrionum &c. quæ licet turpiter & illicite acquirantur, tamen patrato scelere licite accipiuntur, & possidentur, eleemosyna fieri potest, & in necessitate vera etiam debet *Communissimum cum S. Thoma*, aliisque cit. apud Laym. cit. n. 7.

QUOAD PERSONAS CERTAS.

I. Uxores.

75 **H**Æ etiam extra extremam, in omni necessitate possunt facere eleemosynam. Ex communis doctrina D. Thomæ cit. *Navar. c. 17. n. 15. Diana p. 5. tr. 8. resol. 34.* In his casibus. 1. De bonis suis paraphernalibus, seu ultra dotem maritaliam allatam habitis, vel acquisitis ante, vel durante Matrimonio, utpotè ex hæreditate, donatione, propriâ industriâ familiæ non debitâ, neque nocivâ. Limitat *Navar. cit.* Nisi ipsa familia egeret, quæ ordine Charitatis aliorum necessitati, cæteris paribus, præferenda esset. 2. Cum uxor ipsa familiam

miliam gubernat, vel consentiente marito, ut passim solet, vel marito absente, ægroto, amente, aliãve causã impedito. Quo tamen casu, non debet facere majores eleemosynas, quàm vir, si gubernaret, faceret, vel facere deberet. Adde etiam pro salute corporali viri, fœminam licitè facere eleemosynam, exemplo Abigaelis. 1. Reg. 25. 3. Quando à marito assignatur uxori certa summa pro sua, vel etiam liberorum sustentatione, quod superest, vel quod subtrahit, sanctè erogat in eleemosynas, & licitè in honestas donationes, etiam liberales, inscio marito. 4. Quotiescunque occurrit necessitas, in qua maritus ipse teneretur eleemosynas facere, tamen, nolit, utpote non tantum in necessitate extrema, vel gravi, sed etiam in communi, quando adsunt bona superflua statui, & maritus nunquam vellet dare eleemosynas, servato debito moderamine, potest & debet facere uxor: tunc enim quoad hoc velut in viri locum succedit, & ejusque defectum supplet: idque ipso jure divino, quo uxor data est in adjutorium viro: & quia major est obligatio communis præcepti Charitatis ad succurrendum proximo, quàm subjectionis, & dependentiæ in gubernatione rei domesticæ, ad maritum: ideoque cessare debet hæc subjectio, urgente priori præcepto Charitatis. Extra hos casus absque expressa, vel interpretativa mariti licentia, vel consensu, non licet uxori facere eleemosynas de bonis communibus, quippè quorum administratio ad maritum spectat.

II. Filii familias

76 **D**E ipsis bonis parentum, quorum proprietatem vel saltem usus fructus ad parentes spectat, per se nullas possunt facere eleemosynas, nisi 1. de expresso, vel interpretativo, seu præsumpto eorum consensu, qui in rebus levibus, ut panum fructis, vel nummis, facile præsumitur, *secundum omnes*. 2. Quando peregrinantur, aut resident in Scholis exteris, possunt facere eleemosynas de sumptibus paternis, quas alii suæ conditionis faciunt. 3. Quando à parentibus habent deputatam summam pro sua sustentatione, quod superest, vel quod subtrahunt, sicut in alios quosvis usus licitos, ita maximè licitè in pauperes erogant. 4. Per se eleemosynas facere possunt de peculio suo castrensi, vel quasi castrensi, quod scilicet acquirunt aut per militiam, aut per officium publicum liberale, ut Medici, Advocati &c. vel per donationem Principis. Non item de peculio profectitio, quod ratione personæ, vel bonorum parentis acquirunt, nec de adventitio, quod sui intuitu aliorum donatione habent: horum enim usufructus ad patrem spectant, quamdiu vivit eorum curam gerens. Excipitur semper extrema necessitas.

III. Servi, & Ancilla

77 **D**E bonis Dominorum similiter per se non possunt facere eleemosynas, cum nullam habeant administrationem bonorum Domini sui, nisi similiter, de expresso, vel tacito eorum consensu, qui hinc facile præsumi debet de rebus parvis, quæ
alias

aliàs, inutiliter perirent, & maximè ea, quæ sibi de victu concessio subtrahunt: & denique de proprio peculio per se possunt, quod placet.

IV. Religiosi

DE bonis Monasterii, quorum administratio-78 nem non habent, non possunt absque licentia, vel consensu expresso, vel præsumpto Superioris facere ullas eleemosynas in materia gravi sub mortali peccato proprietatis, excepto solo casu extremæ necessitatis. *Ratio est evidens*: Quia nulum habent jus in illa bona; nec habere possunt in particulari, ratione voti paupertatis. Possunt autem Religiosi facere eleemosynas de bonis Monasterii. *In primis* cum administrationem habent juxta cujuslibet Ordinis vel Monasterii morem. 2. Cum consensu, & licentia Prælati etiam præsumpta: utpote si occurrente gravi necessitate, Superior commodè adiri non potest; aut exiguum quid erogandum est, rationabiliter præsumitur de consensu. 3. Denique cum peregrinantur extra Monasterium Studiorum, vel aliorum negotiorum causâ, ut supra de filiis familias dictum.

Hæc omnia ex communi, & certa DD. Sententia hic obiter, & summarie pro integranda materia de eleemosyna ad necessariam notitiam Confessarii annotata sufficiant: aliàs ex professio eorum fundamenta tradenda sunt in Materia de justitia, maximè ad septimum Præceptum.

COROLLARIUM.

EX dictis patet de operibus Misericordiæ corpo-79 raliibus. Etenim pascere esurientem, potare

tare sitientem, vestire nudum, colligere hospitem: hæc verissimè comprehenduntur nomine elemosynæ: in quibus omnibus potest esse necessitas vel communis, vel gravis, vel extrema, adeoque obligatio sub peccato mortali. De redemptione captivorum innocentium supra aliquid tactum est, & in his partibus rarus casus. Visitare infirmos & sepelire mortuos, sunt beneficia communia Charitati: quorum omissione, secluso odio, vel inimicitia, aut scandalo aliorum, raro potest contingere peccatum mortale. Procedendum ergo nunc ad opera Misericordiæ spiritualia.

SECTIO III.

Obligatio correctionis fraterna.

SUMMARIUM.

80. Vsque ad n. 85. *Explicatur correctionis, vel correptionis fraterne definitio.*
85. *Ex Charitate quilibet obligatur sub mortali corrigere proximum: ubi*
86. I. *Adest materia sufficiens. Quæ illa? usque ad n. 91.*
91. II. *Certa notitia peccati proximi.*
93. III. *Spes emendationis. Casus varii usque ad n. 99.*
99. IV. *Opportunitas. Quando hæc censeatur adesse, usque ad n. 103.*
103. *Corollarium.*
104. *In correctione fraterna observandus est ordo.*
105. I. *Ut si peccatum proximi occultum, correctio fiat occultata, inter te, & ipsum solum, si emendatio speratur.*
106. *Si te non audierit. adhibe tecum adhuc unum, vel duos.*
107. *Quod si non audierit eos, dic Ecclesia, hoc est, Superioribus.*
108. *Vsque ad n. 112. Quando peccatum est publicum, perniciosum seu contagiosum Reipublicæ, ut proditio.*

conspiraciones &c. aut privata monitio inutilis, predictus ordo servandus non est, sed statim denuntiari potest superiori.

II. Corollarium.

Correctio, vel correptio fraterna definitur: *80*
Admonitio conveniens, quæ ex Charitate, & misericordia proximum à malo, vel periculo peccati ad bonum honestatis convertere nitimur: Nimirum vel ad proximi peccatum emendandum, si jam perpetratum sit: vel impediendum, si in proximo sit perpetrandum. Dicitur

I. *Correctio, vel Correptio*: Etsi enim hæc duos proprie in rigore differant. Correptio enim proprie significat ipsam admonitionem factam ad emendationem proximi, velut medium: Correctio verò significat ipsam emendationem proximi factam per correptionem, tanquam finem. Multi enim possunt corripì, qui tamen non corriguntur. Aliter apud *S. Thomam*, & alios. *Correptio* proprie significat admonitionem fraternam, quæ est fratris ad fratrem, & actus Charitatis. *Correctio* verò significat admonitionem judicalem, quæ est Superioris ad subditum, & actus justitiæ ordinatus ad bonum commune. Communiter tamen *correctio*, & *correptio*, cum addito, *fraterna* pro eodem sumuntur.

II. *Est admonitio conveniens*: facta nimirum cum debitis conditionibus, quæ communiter assignantur tres, ut scilicet sit *secreta, charitativa, & opportuna*, de quibus in assertione. Neque correctio fraterna conveniens fit solo sermone, admonendo,

corripiendo, dehortando proximum de peccato, sed etiam signo, vel quocunque modo utili ad proximum à peccato removendum.

83 III. *Qua ex charitate, & misericordia:* Correctio enim fraterna est actus *Charitatis* volentis proximo bonum maxime spirituale; & nolentis malum oppositum, adeoque pro posse conantis amovere, juxta illud D. Augustini Serm. 16. De verbis Domini, *Debemus autem amando corrigere, non nocendi cupiditate, sed studio corrigendi.* Legitur totum, est homilia 16. Pentecostes. Et est actus *miseriçordiæ* condolentis proximi miseriam, maxime spirituales peccati, eandemque pro posse conantis sublevare, juxta illud Psalmi 140. *Corripiet me justus in misericordia &c.*

84 IV. *Amalo seu periculo peccati convertere nitimur.* Correctio enim fraterna per se ordinata est ad peccatum proximi vel emendandum, si jam perpetratum sit, vel impediendum, si jam in proximo periculo, vel procinctu peccati perpetrandi proximus existat. Tamen si enim omne peccatum libera voluntate perpetratur, quia tamen peccator propter naturam, vel infirmitatem, passionum vehementiam, intellectus cæcitatem, peccandi consuetudinem, & facile peccat, & difficulter respicit; hinc proximum admonitione nostra, & correctione, vel impedire, ne peccet, vel postquam peccavit, excitare, ut respiciat, magnum sane charitatis, & misericordiæ opus est. Jam quo ad obligationem sit.

ASSERTIO IV.

Praecepto divino naturali, & positivo omnis homo ex charitate obligatur sub mortali corrigere proximum errantem, vel peccantem, aut peccaturum, si nimirum adsit, materia sufficiens, certa notitia peccati proximi, spes emendationis, & opportunitas. Certa de Fide, & omnium doctrina cum D. Thoma 2. 2. q. 33. a. 1. & 2.

Præceptum naturale patet. Nam sicut Præcepto naturali ex charitate & misericordia obligamur sublevare proximi miseriam corporalem per elemosynam, & quidem in gravi necessitate sub mortali: ita eodem præcepto naturali multò magis obligamur ex charitate & misericordia sublevare miseriam proximi spiritualem in peccato, vel proximo periculo peccandi constituti: utique potiori jure sub mortali, si adsunt conditiones positæ.

Præceptum verò positivum divinum sæpissimè inculcat S. Scriptura, præsertim in Ecclesiastico, & Epistolis S. Pauli, sed clarissimè ipse Christus Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum.* Ubi per particulam *in te* non significatur solum peccatum proximi commissum, contra te, sed omne peccatum proximi commissum, vel committendum coram te, videne aut sciente te: & rectè hæc dicuntur etiam fieri *in te*, vel *contra te*: tum quia tibi scandalum ponit, vel saltem justam indignandi causam præbet: Tum quia obligat te ad correctionem, ne ejus peccati fias particeps: unde mox subjungit præceptum: *Vade, & corripe eum, &c.* Sic explicant Gl. in cap. *Si peccaverit.* 2. q. 1.

P P.

PP. & DD. communiter cum D. Augustino *serm. 16. de verbis Domini.* Textum habes homiliâ Dominicæ 6. post Pentecosten. Nunc conditiones requisitæ ad hoc, ut quis hoc præcepto obligetur corripere proximum, breviter explicandæ sunt.

§. I.

Si adsit materia sufficiens.

86 **M**ateria sufficiens ad hoc, ut quis sub mortali obligetur corripere proximum, est solum peccatum mortale nondum emendatum, aut ejus committendi grave periculum. *Omnes.* Solum enim peccatum mortale est spiritualis animæ mors quam velut summam proximi miseriam spiritua-lem, quilibet ad id idoneus, meritò sub gravi culpa tenetur submovere per opportunam correctionem. Et hinc

87 I. Peccata venialia solum, nemo non Superior tenetur corrigere, nisi ad summum sub veniali, cum facillimè potest. *Communis, Cajetanus, Valentia,* alii cum *Laym. l. 2. tr. 3. c. 7. n. 3.* Ratio hujus est: Quia lex charitatis postulat, ut quodvis proximi malum, etsi per se sit exiguum, cum facillimè, & absque ulla nostro incommodo possumus, submoveamus saltem sub veniali. Sub mortali autem obligari poteris per accidens, quando adverteres venialia proximi per se esse ordinata, ac proximam dispositionem ad mortale, aut probabiliter censeret procedere ex affectu mortali, ut tactus, vel aspectus lascivi &c.

88 II. At verò Superiores, maximè Religiosi, ex officio

officio semper tenentur corrigere etiam venialia subditorum, & quidem etiam sub mortali, si impunitas, & licentia peccandi venialiter nimium invalesceret, cum notabili damno Religionis, & Religiosæ disciplinæ detrimento. Similis est ratio de Patrefamilias respectu fillorum, ut ex communi notant *Tannerus & Laym. cit.* In particulari tamen cum uno, vel altero in ejusmodi defectu, præsertim occulto, seclusoque aliorum scandalo, dissimulare, meritò à graviore culpa excusat cum aliis *Diana cit. p. 4. tr. 3. resolut. 72.*

III. Neque tenetur quis corrigere proximum de 89 peccatis mortalibus, si sciat, vel credat, eum emendasse, & resipuisse, vel mox se emendaturum, aut ab alio corrigendum, tunc enim, si vel à se ipso, vel ab alio emendatus, vel emendandus sit, non est ei necessaria nostra correctio. Addit *Laym. cit. n. 2.* valde probabilem esse sententiam. *Gl. in c. Si peccaverit, 2. q. 1.* peccatum præteritum, si non sit periculum reiterandi, non cadere sub præceptum correctionis, cum nec ipse pœnitens obligetur statim per pœnitentiam peccatum commissum emendare, secundum communiorum sententiam.

IV. De se mortalia, at jam commissa ex igno- 90 rantia invincibili non cadunt sub præceptum correctionis, nisi ex eorum commissione grave secutum esset scandalum, aut detrimentum proximi: sed peccata committenda ex ignorantia invincibili corrigenda sunt, maximè si sint contra jus divinum, nisi desperetur fructus, vel majus inde malum sit secuturum; ubi etiam Confessarius quandòque dissimulare

§. II.

Certa notitia peccati proximi.

- 91 **A**D hoc ut quis teneatur corrigere proximum, requiritur notitia certa & probabiliter convincens proximum peccasse, vel peccare velle. Nam temerariis judiciis, suspicionibus, incertis rumoribus credendum non est. Multò minus ex professo in aliorum vitam inquirere debet privatus ad finem correctionis, sed solum Superiores, quibus ex officio incumbit vigilare super gregem suum, adeoque etiam dubiis malis occurrere.
- 92 In dubio ergo, an proximus peccarit, aut peccaturus sit, nec ne, solus Superior per se inquirere debet, & stante etiam dubio, admonere potest: privatus autem per accidens quandoque poterit.
1. Quando peccatum dubium cederet in magnum detrimentum tertii, vel communitatis, ut proditio, heresis &c.
 2. Quando mors immineret corrigendo
 3. Quando probabiliter putares proximum non ægrè laturum, si etiam in dubio moneatur; alioquin res periculosa est: & sæpè etiam magnarum tricarum causa sunt correctiones imprudentes ex dubiis, & incertis indiciis, ut movent *DD. cit.* Additque *Diana* citatus, etiam Superiores non facillè debere credere spontaneis delatoribus, nec super hoc in particulari inquirere, nisi alia signa pateant.

§. III.

Spes emendationis.

AD hoc, ut quis teneatur corrigere proximum, ⁹³
necessariò requiritur spes probabilis emen-
dationis in correpto, ac fructus correctionis nostræ.

Et hinc

I. Non tenetur corrigere proximum privatus, ⁹⁴
(aliud est de Superiore, Confessario, Concionatore,
quorum officium postulat præstare, quantum præ-
stare possunt) quoties non affulget spes emendatio-
nis, vel ullius utilitatis, etiamsi non putetur deterior
futurus. *Omnes*: contra unum, quem sciam,
Adrianum. Nam cessante fine, cessat ratio ope-
randi propter finem: correptionis autem finis
est emendatio, & utilitas correpti, quâ desperatâ,
frustra adhiberetur illa: quia hoc ipso, quo non
prodest, obest correptio; quia facta correptione,
non resipiscens gravius peccat, majorémque pœnam
sibi adsciscit. Etratione hujus à præcepto cor-
reptionis excusantur ubique personæ non magnæ
authoritatis, ac etiam alii respectu nequitia: ut
etiam observat *Diana cit.*

II. Minus tenetur privatus corrigere peccan- ⁹⁵
tem, quando non modò abest spes emendationis,
sed etiam prævidetur deterior inde futurus, odio,
iracundiâ, vindictâ exarsurus, contempturus, au-
daciùs peccaturus. Proverb. 9. *Nolî arguere deri-
sorem, ne oderit te.* Quòd si tamen corrigendus ad
tempus quidem videatur exarcerbandus, postea,
sedatâ passione, corrigendus, & melior alia occasio
expectari nequeat, omninò corrigendus est, ob
majus

majus

majus ejus bonum, interim permissio peccato: quod multò magis verum est, si solùm tristitiâ, vel pudore videatur afficiendus, sed tamen emendandus: juxta illud 2. Corinth. 7. *Quoniam et si contristavi vos in Epistola, non me pœnitet &c. Non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam.*

96 III. Quod si dubium sit, an correctio sit profutura, nec ne, dummodò constet non esse obfuturam, nihilominus adhibenda est: Quia tunc præceptum correptionis de peccato certò est in possessione: & de fructu bono benè sperandum. *Communis apud cit.*

97 IV. Si verò dubium sit, an correptio sit profutura, vel obfutura, an correptus inde deterior futurus, an majus malum secuturum? conferenda est utilitas sperata cum damno timendo, & majus minori præferendum. In æqualitate, correptio omninò omittenda: quia tunc major est obligatio præcepti negativi, de non nocendo proximo, quàm affirmativi, de ejus bono procurando. Excepto tamen casu extremæ necessitatis, si talis corripiendus in peccato esset moriturus; tunc enim ob imparitatem mali incurrendi præponderat præceptum affirmativum, exemplo Medici corporalis in extrema necessitate licitè adhibentis media etiam dubia. *Communis D.D. apud Tannerum, & Laym. cit.*

98 In omnibus verò excipiuntur Superiores, quorum officium est corrigere subditos, non solùm ex Charitate ad ipsorum bonum, sed etiam ex justitia

ad bonum commune, etsi talis correctio sæpè non profit, sed oblit correpto; ut rectè monet etiam S. Thomas cit. q. 7. a. 7.

§. IV.

Opportunitas.

AD hoc, ut quis teneatur corrigere proximum, tandem requiritur *opportunitas*, secundum omnes circumstantias personæ, temporis, loci. Ex parte personæ corripientis

I. Requiritur, ut ipse opportunè possit, seu prudenti iudicio idoneus censeatur ad hîc & nunc corrigendum proximum. Quòd si adsit magis idoneus, non tenetur minùs idoneus. Ad hoc tamen, ut quis sit idoneus ad corrigendum exfraterna charitate, non requiritur, ut sit par, vel æqualis corripiendo, quin etiam inferior Superiorem peccantem, positis dictis conditionibus, corrigere potest, & debet: ut ex S. *Augustino* etiam docet D. *Thomas a. 4. Optimè tamen notat ex nostro Gabriele Laym. cit. c. 7. n. 2.* aliter corripendum esse inferiorem, aliter æqualem, aliter Superiorem. Inferior plerumque increpandus, postea mansuetè hortandus, oleo cum vino in vulnus infuso. *Galat. 6. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Æqualis verò amice commonendus. Superior humillimè rogandus *I. ad Timoth. 5. Senioreni ne increpaveris, sed obsecra ut patrem.* Excipe semper, nisi gravitas delicti, malitia, periculum, scandalum &c. aliud exigat. Lege S. *Thomas* loco cit.

100 II. Quamvis munus correptionis proprium sit justorum, juxta illud Psalmi 140. *Corripet me justus*: ideoque peccator in simili, vel majori peccato constitutus minus idoneus censeatur ad munus correptionis, cui dicitur Lucæ 4. *Medice curate ipsum*: nihilominus positis conditionibus, in defectum aliorum, etiam peccator tenetur corrigere peccantem, ita tamen ut in ipsa correptione peccatum non appareat: ut quid enim notorius fornicarius, ebriosus &c. alium fortè sic peccantem corripiat? Quin tali dicatur Matth. 7. *Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui.* Et certum est Superiores, cum suis verbo, exemploque ex officio præire debeant, ad finem utilis correptionis teneri per poenitentiam emendare vitam suam: idque valde propabile etiam de privato, saltem in raro casu, si videat proximum correctione sua gravissimè indigere, ut ex *Navar. Valentia*, aliis notat Laym. *cit. c. 7. in fine.*

101 III. Quoad corripientem porrò requiritur oportunitas, ut commodè possit corrigere proximum absque suo gravi incommodo, vel periculo. Nemo enim, (nisi superiores, quorum officii est, animas pro ovibus ponere) cum gravi suo incommodo, vel periculo, maximè mortis, tenetur corrigere peccantem, nisi fortè in extrema necessitate, si corrigendus esset moriturus in peccato mortali, & correcturus in statu gratiæ; ut probabiliter docent *D. Thomas a. 6. Navar. alii.* Sed de hoc *Sequitur.*

IV. Ex parte personæ corrigendæ denique requiritur 102
opportunitas loci, temporis, & aliarum circumstantiarum, quibus prudenter sperari possit, utiliter corripiendus, & commodior opportunitas aliâ expectari vix possit, quæ omnia prudenti iudicio relinquuntur. An etiam liceat differre occasionem, & correctionem proximi peccantis, ut inde sapius peccet, & postea efficacius corripiatur, & emendetur; ex hoc præcisè capite consultum non est, nisi in casu raro, quando nulla prorsus esset alia spes utiliter corripiendi, & emendandi proximum, præsertim subditum, maximè de gravi, & scandaloso peccato; ut cum aliis etiam notat Navar. c. 3. n. 13.

COROLLARIUM.

His ergo quatuor conditionibus ita explicatis 103
concurrentibus, quilibet etiam homo privatus idoneus sub mortali obligatur corrigere, verèque mortaliter peccat, & alieni peccati participem se facit, quando scienter, & culpabiliter libere omittit facilem sibi correctionem proximi peccantis. Excusantur autem saltem à mortali, qui aut ob inadvertentiam, aut naturalem passionem timoris, verecundiæ, pusilanimittatis, non advertentes, se ad hoc tam strictè obligati, vel ad hoc minus se idoneos existimantes, correctionem omittunt: ut ex S. Thoma cit. notat Tannerus Laym. & alii. Certum ergo est apud sæcularem privatum non adeò sæpè concurrere omnes conditiones, ut sub mortali obligetur corrigere proximos. At nimis sæpè apud Superio-

periores, tam sæculares, quàm Ecclesiasticos, & Religiosos, quippè sub duplici titulo, & charitatis, & iustitiæ, ratione muneris sui obligatos, ideoque culpabili omissione dupliciter gravissimè peccaturos, quin etiam ad restitutionem obligandos, si ex eorum negligentia in corrigendo subditos, aliquod damnum inferatur aliis, ut suo loco probabitur. Sub nomine autem, & obligatione Superiorum etiam comprehenduntur parentes respectu filiorum; Tutor respectu pupillorum; Dominus respectu mancipiorum, servorum, non autem respectu famulorum, operariorum, quos, quia liberi sunt, non ex iustitia, sed charitate solum corrigere tenentur: ut notat *Diana p. 7. n. 3. resolut. 9. & 31.*

ASSERTIO V.

104 **I**N correctione fraternali peccati occulti de precepto, & sub peccato ex genere suo mortaliter observandus est ordo præscriptus à Christo *Matth. 18. Si autem peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audiverit, lucratus es fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium restitum stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesie: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Ratio hujus præcepti, & ordinis fundatur in jure naturali de non nocendo proximo, ut nimirum correctio fraternalis fiat, quantum potest cum minimò damno proximi: hoc autem fit servando hunc ordinem præscriptum à Christo: ergo

est obligatio eum servandi ex se gravis. Ita communissima cum S. Thoma cit. q. 33. contra paucos aliquos, qui volunt eum ordinem solum esse in consilio. Itaque juxta verba Christi pono sequentes regulas.

REGULA I.

Corripi eum inter te, & ipsum solum. **Qua-
Ios**
docunque peccatum proximi est occultum, nec Communitati specialiter perniciosum, nec in damnum tertii cedens, & correctio secreta satis profutura ad emendationem speratur, adhibenda est correctio secreta, & eam prætermittens, denuntiare Superiori, mortaliter illicitum est. Communissima cum S. Thoma cit. a. 8. & ipso D. Augustino, serm. 16. de verbis Domini. Ratio à D. August. indicata est: *Nam si solus nosti, quæ peccavit in te, non es corrector, sed proditor.* Nimirum: quia omnis injusta infamatio est peccatum mortale: at qui secreta correctione sufficienter posset corrigere, & emendare proximum, eamque omittens, immediatè denuntiat Superiori, injustè infamat proximum in materia gravi; ergo peccat mortaliter, *per se loquendo*: Nam si probabile videatur, quòd correctio secreta nihil, vel non satis profutura sit, quòd subsit periculum relapsus, aut maximè, si peccatum cessurum sit in detrimentum Communitatis, aut tertii, in publicum scandalum &c. jam omitta correctione secreta, licitè denuntietur Superiori, adhuc tamen denuntiatione fraterna, *obcharitativâ*, non judiciali, nimirum Superiori, non ut personæ publicæ, &

Judici ad punitionem, sed ut personæ privatæ, & pio patri, qui melius ad emendationem, & efficacius sciat corrigere errantem: quo casu & ipse Superior in terminis correctionis charitativæ sistere debet, nec ad punitionem publicam procedere potest; nisi comperiat correctionem hanc paternam nihil proficere. Quod valde notent indiscreti, & insulsi Superiores. Lege S. Thomam, *Quodlibeto* II. q. 13. Adde etiam casum: cum quis sponte cedit juri suo, ut defectus sui immediate denuntietur Superiori, uti ex Constitutionibus Pontificiis accidit in Societate Jesu. Et nostra etiam Statuta volunt, ut Fratris in itinere delinquentis defectum socii Superioribus denuntient: tunc enim licite fiet; quia volenti, & talem Ordinem scienter suscipienti, non fit injuria. Alias Exceptiones ponam sub regula quarta.

REGULA II.

106 *S*icte autem non audeat, adhibere tecum adhuc unum, vel duos &c. Quandocunque ad correctionem vel emendationem delinquentis frustra adhibita est correctio secreta, & profutura speratur adhibitio unius, vel alterius testis privati, adhibendi sunt antequam denuntietur Superiori, ut Personæ publicæ, seu Judici. *Ratio*: Quia correctio fraterna ex charitate ad utilitatem proximi præcepta, fieri debet cum minori, quo potest, incommodo: minus autem ordinariè est incommodum proximi, peccatum suum innotescere, & corrigi coram uno, vel altero privato, quam

quàm coram Superiore, ut persona publica & iudice &c. ergo ad hoc corrigens obligatur, etiam sub peccato gravi, juxta incommodi rationem. Ubi tamen observandum, si peccatum proximi aliquibus sit notorium, illi consciis adhiberi debent testes ad correctionem, ut sine peccato infamationis, non possint adhiberi alii inscii: Si verò peccatum omninò sit occultum, & inemendatum cum periculo relapsus, aut damni tertii, vel Communitatis, possunt adhiberi alii, qui non nòrunt; tum, ut ipsimet observent peccatum fratris; tum, ut iis adhibitis peccans efficacius corrigatur: Tum denique, ut peccante te, in peccato omninò pertinaci, ad Superiorem delato, possint esse testes.

Communis DD. apud Tanner Laym. Diannam citt.
Ratio est: Quia illud aliquale damnum famæ debet cedere majori utilitati spirituali delinquentis &c. Advertunt tamen *DD. citt.* eo casu, quo adhiberi possunt, & debent testes ignari criminis ad correctionem proximi, apud Regulares ordinariè crimen denuntiari posse ipsi Superiori, ut personæ privatæ, & spirituali Patri, si sit vir verè prudens, discretus, spiritualis, non habens rancorem seu odium adversus subditum delinquentem (ait ipse S. Thomas Quodlibetò 13.) Rationem dat *Layman*; Quia Prælatus ut spiritualis Pater præsumitur magis idoneus ad fratrem juvandum, quàm alii: neque decet, ut alii in congregatione crimen fratris resciant, & de eo loquantur; & is, ad quem ex officio pertinet, & melius juvare posset, ignoret.

REGULA III.

107 **Q**uod si non audierit eos, dic Ecclesia: Hoc est Superiori, seu Rectori Ecclesiæ, vel Communitatis. Quodcumque frustra adhibita est correctio privata, aut etiam coram testibus, crimen proximi, etsi occultum, sed inemendatum manens, denuntiandum est Superiori, tanquam *Patri spirituali* primario, & per se; & secundario solum, ac per accidens, *ut iudici*: ad hoc nimium, ut crimen denuntiatum ab eo paternè, & secretò corrigatur; & si frustra sit, debito modo judicialiter puniat. *Communissima cum S. Thomas a. 8.* Ratio patet: Quia tenemur ex Charitate succurrere proximo in miseria, maximè spirituali constituto, quantum possumus; atqui in proposito nullum superest medium juvandi proximum, nisi denuntiatio ad Superiorem: & illa aliqualis apud Superiorem infamatio, dicitur cedere majori bono spirituali proximi à peccato emendando. Unde (ut jam supra innui) ex hac sola denuntiatione charitativa, & secreta peccati, superior nullo modo potest procedere ad poenas ordinarias, neque crimen denuntiatum publicare in Capitulo; sed tenetur errantem in secreto corrigere, admonere, & juvare modis opportunis, dummodo peccatum fateatur, & obedire velit. Si autem peccatum omninò neget, aut obedire nolit; si quidem peccatum occultum nemini perniciosum sit, nec periculum relapsûs subsit, cessandum erit; si verò perniciosum sit Communitati, vel tertio, (prout certè in Religionibus est peccatum carnis

nis cum complice, maximè extranea &c.) procedendum erit a l testes, signa, indicia inquirenda &c. juxta ordinem juris.

REGULA. IV.

PRædictus ordo charitatis fraternæ servandus¹⁰⁸ non est in his maximè casibus.

I. Quando peccatum est publicum, notorium, scandalosum in aliqua Communitate. Tunc enim publicè urgendus est reus, si quis ad hoc idoneus putetur; aut immediatè Superiori denunciandus. Quo sensu præcipit Apostolus 1. Timoth. 2. *Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant. Quæ verba D. August. Serm. 16. de verbis domini. Conterens cum verbis Christi: Corripe eum inter te, & ipsum solum: ait: Corripienda ipsa sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus, ipsa verò corripienda sunt secretiùs, quæ peccantur secretiùs: Distribuite tempora, & concordate Scripturas.*

II. Quandocunque peccatum perniciosum Rei¹⁰⁹ publicæ, aut contagiosum, ut prodiones, conspirationes, hæreses, in Religionibus etiam fornicationes, aliæque peccata carnalia, maximè facta cum complice extranea &c. si secreta admonitione corrigi nequeat, quisquis scit, & sibi credendum fore existimat, tenetur sub mortali denunciare Superiori, vel ei, ad quem spectat tale malum avertere. *Omnes.* Quia ex ordine charitatis bonum commune præferendum est malo privato, & consequenter etiam aversio mali communis aversioni mali privati. Similiter, quando peccatum

cedit in detrimentum tertii, quod detrimentum præponderet malo aliquali peccantis apud Superiorem incurrendo, & secreta admonitione præveniri non possit, immediatè denuntiandum est Superiori, aut illi ipsi tertie personæ, ut sibi caveat, intimandum, hoc enim postulat ratio charitatis, nec tenor proximi nocentis servare famam cum tertii detrimento, vel Communitatis.

110 III. Quodcumque proximi peccatum mortale inemendatum manet, & secreta admonitio, vel etiam testium adhibitio inutilis omninò videtur, immediatè denuntiandum erit Superiori, modo jam dicto regulâ primâ, & tertiâ. Nam opus est ut bonum proximi procuretur per media magis efficacia, ubi minora ad effectum inutilia sunt: neque Christus præcepit eum ordinem correctionis debere servari inutiliter. *Communissima apud cit.*

111 IV. Quodcumque quis potest licitè peccatum proximi denuntiare Superiori, etiam sub mortali tenetur denuntiare, quando legitimè interrogatur, maximè præcepto Superioris: Quando verò proximi peccatum occultum non potest licitè denuntiare, etiam accedente Superioris mandato, illicitum manet. Communis cum S. Thoma q. 33. a. 7. ad 5. Nav. Sytv. Sanchez, alii cum Laym. l. 3. de justit. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 8. Unde nullus licitè potest denuntiare Superiori interroganti peccatum occultum proximi, si firmiter credat, eum omninò jam emendâsse, nec esse periculum relapsûs: tunc enim cessat finis præcepti, & servanda est fama fratris: ut cum Navar. notat Laym, cit. *coralaris* 1. E contra verò Marchant. hâc *traët.* 2. Tit.

4. Seet. 2. q. 1. in corollario, meritò invehitur in perfidam, & abominandam charitatem aliquorum, qui peccata aliorum vergentia in damnum, vel scandalum Communitatis, Religionis, & aliorum, etiam inquisiti, v. g. in visitationibus, celant, ne peccans aliquod famæ dispendiū, aut pœnam incurrat; cum certissima regula sit in intimis charitatis, & legis naturæ visceribus firmata: *sub peccato mortali præferri debet bonum, commune, bono particulari.*

COROLLARIUM.

EX dictis patet de cæteris quoque operibus Mi-¹¹²sericordiæ, & Charitatis spiritualibus. Nam: *Docere ignorantem, consulere dubitanti, corrigere errantem;* lipuidò spectant ad correctionem fraternam: & in materia ad salutem necessaria, nimirum peccati mortalis, obligant idoneum sub mortali, ob rationem sæpiùs repetitam. *Remittere injuriam,* qua ratione quis teneatur, latè dictum *tr. 2. c. 6. seet. 2. Solari mœstos, supportare onerosos, pro omnibus orare &c.* positivè loquendo, consilia potiùs sunt, quàm præcepta Charitatis. Patent etiam omnia peccata externa omissionis contra charitatem, & misericordiam, tam in corporalibus, quàm spiritualibus. Quorum præcipua capita sunt: *omissio elemosynæ,* vel cujusvis beneficii corporalis in necessitate proximi, & *omissio correctionis fraternæ,* & cujusvis auxilii spiritualis in necessitate proximi debito tempore, circumstantiâ &c. exhibendi. Cæterum peccata externa commissionis contra charitatem proximi, utpote læsio proximi in bonis animæ, vitæ, famæ, fortuna,

na,

na, &c. sunt necessariò etiam peccata contra justitiã
De quibus in Tractatu 5. per totum Caput quintũ

SECTIO IV.

De Ordine Charitatis.

SUMMARIUM.

115. *Qualis ordo servandus in diligendo proximo.*
116. *Post Deum, ceteris paribus, homo tenetur magis diligere seipsum, quàm proximum æqualem.*
117. *Usque ad n. 120. Ceteris disparibus, tria observanda sunt. Quantitas necessitatis. 1. Quantitas boni necessarii, & 3. Conjunctio personæ.*
120. *Ordo Charitatis quoad bona spiritualia.*
122. *Usque ad n. 125. Ob nullam causam potest homo sine peccato, carere gratia, vel beatitudine.*
125. *Quoad bona spiritualia ad salutem necessaria tenetur homo plus diligere proximum, quàm seipsum quoad bona temporalia.*
126. *Usque ad n. 129. resolvuntur, & excipiuntur varia.*
129. *Casus notabilis de Saga confitente se plures infantes baptizasse in nomine Diaboli.*
130. *Ordo Charitatis quoad bona temporalia.*
131. *Usque ad n. 135. an, & quando liceat vitam corporalem exponere pro vita corporali proximi?*
135. *Inter proximos plus diligendi sunt magis conjuncti.*
136. *Primò magis conjuncti conjunctione spirituali.*
137. *Secundò magis conjuncti conjunctione carnali.*
138. *Ordo inter conjunctos carnaliter, servandus.*

113 **C**haritas divina in diligendis objectis suis
adeò inæqualibus necessariò exigit, & servat
ordinem aliquem juxta illud Sponsæ Canticoꝝ
2. *Ordinavit in me Charitatem.* Et Salvator ipse
Matth. 22. assignans præcepta Charitatis, præceptum
dilectionis Dei vocat primum mandatum; præceptum
verò dilectionis proximi vocat *Secundum*

At ubi est primum & secundum, ibi est ordo. De ordine verò servando hic agendum: & necessariò

Prænotandum. Charitatis, seu dilectionis proximi duplex est actus, vel affectus: Complacencia, & desiderii: Amor & affectus complacencie dicitur, quo proximo volumus bonum jam habitum, ei complacendo, gratulando. Et hic amor hunc solùm requirit ordinem, ut magis diligantur ii, qui meliores, sanctiores. Deòque similiores existunt, ideoque majori cultu, reverentiâ, honore & amore afficiendi. Quæ etiam ratione magis diligendi sunt parentes, quàm liberi; Benefactores, quàm ii, quibus benefacimus &c. Quia nimirum majorem illi cum Deo similitudinem habent, quàm isti. In hoc nulla controversia, vel difficultas. Amor, vel affectus desiderii est, quo proximo volumus, vel desideramus bonum nondum habitum, cui respondet charitatis actus externus beneficentiæ qua ex charitate prompti sumus proximo etiam benefacere corporaliter, vel spiritualiter, cum opus est, & facultas est, juxta hæcenus latè dicta. Et quoad hunc ordinem esto.

ASSERTIO. IV.

Charitatis ordo essentialis & universalis est, ut primò diligatur Deus: secundò nos ipsi: & tertio proximus: & uterque prius quoad animam, postea quoad corpus, & tandem quoad temporalia. Sed clarius, & distinctius. Ordine Charitatis post Deum super omnia diligendum, cæteris paribus, quisque tenetur diligere. *I. Scriptura*

p. cur.

secundum bona spiritualia. 2. Proximum, quoad eadem bona spiritualia. 3. Seipsum quoad bona corporalia. 4. Proximum quoad eadem bona corporalia. Tandem seipsum, & ultimo proximum quoad bona temporalia externa. In imparitate autem tria potissimum observanda sunt. 1. Quantitas necessitatis. 2. Qualitas boni necessarii. 3. Coniunctio persona. Communissima Doctrina cum S. Thoma sæpè cit. q. 26. Ratio Theologica fundamentalis sumitur ex modo participandi rationem formalem diligendi Charitatis Theologicae, quæ est bonitas divina. Cùm enim hæc bonitas per se formaliter, & essentialiter solum inest ipsi DEO; nobis autem, & proximis tantum participativè, quatenus ad imaginem Dei creati divinæ ejus bonitatis per Beatitudinem participes esse possumus; & ulterius eadem bonitas divina ut mihi participata, quasi vicinior, & intensior est, quàm ut participata proximo meo, hinc ordo charitatis naturalis exigit, ut primò per se irreflexibiliter, & super omnia diligatur Deus tanquam per se summè bonus; secundò verò diligit quis seipsum, quatenus particeps est, & esse potest bonitatis divinæ, ac principaliter æternæ beatitudinis: tertio denique diligamus proximum, quatenus sic nobiscum est, & esse potest particeps ejusdem divinæ bonitatis. Quia verò ejus bonitatis, beatitudinis sola anima per se particeps esse potest, corpus verò solum per accidens, per dotes ex animæ beatitudine reduntantes, consequens est, ut tam in nobis, quàm in proximis prius & potius dilige-

diligetur anima, quàm corpus. Unde DD. comu-
 niter cum S. Augustino l. I. de Doctrina Christiana
 23, 26. 27. Quatuor assignant ex Charitate
 diligenda. 1. Quod est supra nos, Deus. 2. Quod
 sumus nos ipsi. 3. Quod juxta nos, proximus.
 4. Quod infra nos, corpus nostrum, De primo,
 scilicet Deo diligendo super omnia, jam latè dictum
 est in primo præcepto c. s. toto. Solum hic agi-
 tur de ordine Charitatis inter nos, & proximos ser-
 vando, & quidem in paritate necessitatis, ac bo-
 norum, res liquida, & facilis est, ac

REGULA UNIVERSALIS, ET CER-
 TISSIMA.

Post Deum super omnia dilectum, & ceteris pa-
 ribus, quoad necessitatem, & aequalitatem
 boni necessarij, omnis homo tenetur magis amare
 seipsum, quam proximum aequalem. Omnes. Ratio
 Theologica jam data est, & sumitur ex ipsis verbis
 præcepti divini. Diliges proximum tuum sicut te-
 ipsum. Ubi velut Regula, & exemplar dilectionis
 proximi constituitur amor erga seipsum: Regula
 autem prior, & potior est, quam regulatum, ait D.
 Thomas q. 26. a. 4. ergo prior, potior, magisque
 Charitate intentus est amor erga seipsum, quàm
 amor in proximum, saltem aequalem, propter in-
 fra dicenda. Unde sunt illa vulgata: Charitas
 incipit a se ipsa. Proximus sum egomet mihi. Qui
 sibi nequam, cui bonus? &c. Ecclesiastici 14. Sed
 dixi: ceteris paribus: Nam in imparitate necessi-
 tatis, bonorum, & conjunctionis tria illa potissi-
 mum semper observanda sunt.

I. Quantitas necessitatis.

117 **N**imirum major necessitas semper præferenda est minori, extrema gravi, gravis communi: idque independenter à qualitate boni necessarii, vel conjunctionis personæ. Ita scilicet, ut extrema, vel gravissima necessitas proximi corporalis præferatur minori necessitati nostræ improprie, vel proximi, etiam in spiritualibus bonis: pextrema, vel gravissima necessitas spiritualis, vel corporalis cuiusvis etiam extranei præferatur minori necessitati propriæ, vel conjunctæ personæ: sic de cæteris. *Ratio est*: Quia totum fundamentum, & finis præcepti Charitatis, quâ tenemur proximo benevelleri, & benefacere, est sublevare necessitatem; ergo in ordine Charitatis ante omnia primò attendenda est quantitas necessitatis sublevandæ.

II. Quantitas boni necessarii.

118 **S**upposita jam æquali, vel quasi æquali necessitate, ordo Charitatis immediatè respicit qualitatem boni necessarii, quod nobis ipsis & aliis utile, vel facere debemus: Quod triplex est: *Spirituale*, gloria, gratia, virtus, &c. *Corporale*, vita, salus, sanitas, & ad hæc requisita. *Est temporale externum*: fama, honor, opes, seu bona fortunæ: ita nimirum, ut in æquali necessitate bonum spirituale semper præferatur bono corporali; & hoc bono externo temporali: idque adhuc independenter à personæ conjunctione: supposita enim æquali necessitate extrema v. g. potius curandum est bonum spirituale proximi cuiusvis, quàm bonum

I. cor.

corporale vel temporale, proprium, vel personæ conjunctissimæ, & sic in cæteris, ut mox patebit amplius.

III. Conjunctio Persona.

Supposita eadem vel simili necessitate, & in eadem qualitate boni necessarii, ordo Charitatis tandem respicit personam, vel personæ conjunctionem, ut nimirum tunc quisque sibi ipsi ante omnes alios, juxta regulam generalem supra datam; deinde aliis magis conjunctis prius, juxta rationem graduum conjunctionis, quàm cæteris, succurrat. Quæ conjunctio itidem triplex est: *Spiritualis, Carnalis, & Civilis*. Atque in his valde benè notandis consistit totum fundamentum ordinis Charitatis. Attamen pro obligatione ad casus, sanè difficiles, ac intricatos, in gratiam tenuiorum, pono sequentes Regulas speciales.

REGULA PRIMA.

Ordine Charitatis, quoad bona spiritualia necessaria ad ultimum finem, ut est immunitas ab omni peccato, gratia DEI, & ipsa beatitudo, omnis homo tenetur magis amare seipsum, quam omnem simpliciter proximum in communi, & in particulari, quoad ulla bona spiritualia, vel corporalia. Omnes cum S. Thoma cit. a. 4. & D. Augustino supra allegato. Docètque expressè Christus Matth. 16. *Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Et hinc resolves

I. Ob nullam prorsus causam, etiam salutis,

THEOL. MORAL. PARS III.

XX

10.

totius mundi, potest homo velle peccatum, non tantum mortale, sed etiam vel levissimum veniale, Quia nimirum implicat contradictionem ul- lum peccatum in ullo casu fieri licitum: & Charitas inclinans in ordine suo principaliter ad amandum Deum super omnia, in nullo casu potest inclinare ad offensam DEI, vel aliquid repugnans, aut disciplens Deo: omne autem peccatum, etiam levissimum veniale repugnat, vel displicet DEO. Neque hic locum habet illud: *ex duobus malis minus est eligendum.* Cum omnium malorum gravissimum sit peccatum proprium.

122 II. ob nullam simpliciter causam potest etiam homo ad tempus velle carere gratiâ DEI, vel beatitudine cum peccato. *Ratio est eadem: Quia nimirum repugnat Charitati per se inclinanti ad amandum DEUM super omnia, vel aliquando non esse conjunctum DEO, vel separatim à DEO per privationem gratiæ, vel peccatum.* At verò licite potest quis velle ad tempus carere beatitudine, et amque differre sine peccato, exemplo Apostoli ad Philippenses 2. *Coarctor à duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo &c. Permanere autem in carne necessarium propter vos.* Uti & alia bona spiritualia, quæ sub præceptum non cadunt, vel ad salutem necessaria non sunt, licite, & meritorie possunt, imò aliquando debent differri, vel omitti, ob gravem necessitatem, vel utilitatem proximi, maxime Communitatis, spirituales, vel corporalem, v. g. ingressus Religionis, orationes, contemplationes, peregrinatione

nationes, &c. Ratio est: Quia tunc ipso ordine Charitatis majus, ac magis necessarium bonum proximi præferendum est bono proprio minus necessario: quale est & ipsa beatitudo, ut citius obtinenda.

III. Ob nullam causam, etiam salutis totius mundi licet absoluta voluntate velle carere perpetuo æterna beatitudine, etiam posito, quod ea carentia sine omni peccato stare possit. Quia hoc multò maximè requegnat Charitati diligendi Deum, super omnia, velle ipso æternum carere. Et licet ea carentia sine peccato stare posset, tamen objective mala est, ut homicidium involuntarium, quod proinde nunquam velle licet, Sed dixi: *absoluta voluntate*: Nam

IV. Velleitate simplici, conditionatâ, si nimirum Deus vellet, si ei placeret, ad ejus gloriam faceret, liceret velle, etiam carere Beatitudine, præsertim ad majus bonum salutis animarum. Talis enim conditio addita purgat actum; imò esset actus heroicus Charitatis tam erga Deum, quam proximum. Et hoc sensu applicanda videntur illa verba Moysis Exod. 32. *Aut dimitte eis hanc no-*
am; aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Et illud Apostoli ad Roman. 9. *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Intelligenda nimirum sunt, aut conditionatè, *si ita Deo placeret*; aut per exaggerationem, quomodò solemus dicere: *potius me occide, quam hoc facias.* Adde ex Vasquez 1. p. q. 24. a. Verba Moysis intelligi posse de libro Principum

pum Israël, & non de libro Prædestinationis. Et verba Apostoli referri posse ad tempus præteritum sui Judaismi, quo ex zelo indebito, & amore in Judæos suos, persequebatur Christum, & Ecclesiam.

REGULA II.

125 **O**rdine Charitatis, quoad eadem bona spiritualia necessaria ad salutem, & ultimum finem, tenetur homo magis amare proximum, quam seipsum quoad bona corporalia, utpote vitam, sanitatem corporis &c. & consequenter multo magis, quam quoad bona temporalia aterna. Communissima cum S. Thoma cit. q. 36. a. 5. & D. August. l. 1. de Civit c. 27. Atque adeò proximo in extrema necessitate spirituali constituto, dum nimirum versatur in certo periculo aeternæ damnationis, ex quo sine discrimine aliquis eripi non possit, tenetur homo idoneus succurrere cum certo periculo vitæ, si nimirum sit spes æquè certa eum juvandi, & aliunde majus incommodum non timeatur. Item communissima cum D. Thoma cit. Constat ex verbis Christi Joan. 15. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem sicut dilexi vos.* Explicatur 1. Joan. 3. *In hoc cognovimus Charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Hinc D. August. l. de mendacio c. 6. ait: *Temporalem vitam suam pro aeterna vita proximi, non dubitabit Christianus amittere.* Idem significat Scripturæ, & SS. PP. passim. Et sine dubio obligato-

gatoriè, saltem de extrema necessitate salutis proximi intelligenda sunt. Ac insuper aliqua sunt advertenda.

I. In tali extrema necessitate censentur constitui, & cum vitæ periculo juvandi sunt: I. Infantes, alioquin sine Baptismo morituri: juxta communem DD. *Navar. Valen. Suar. Tanner.* alii cum Laym. 1.2. de Charitate tr. 3. c. 3. n. 3. 2. Multi infideles apud Indos v. g. maximè invincibili fidei Christianæ, & necessariorum ad salutem ignorantia laborantes, ut notavit etiam Navarrus 1.24. *Manualis* n. 10. 3. Populus rudis, cum inter eos hæresis occultè spargitur. Ex communi Tannerus *Disp.* 2. 10. 3. q. 3. *Dub.* 4. n. 61. Excipe tamen cum Diana p. 3. *tract.* 5. *resol.* 50. Nisi seducti vincibili, & culpabili errore, vel ignorantia laborent, tunc enim nemo nisi proprius Pastor, cum periculo vitæ subvenire obligabitur. 4. Peccatores notorii in articulo mortis, adeò rudes, ut nesciant elicere contritionem, de quo, si constet, tenebitur quis etiam simplex Sacerdos cum periculo vitæ succurrere Sacramento absolutionis: alioquin si sciant conteri, rursus nemo, nisi Pastor, tenetur. Ex communi *Navar. & Diana cit.* At verò ex deliberata desperatione seiplos suspendentibus, submergentibus &c. nemo cum periculo vitæ tenetur succurrere, cum non sint in extrema necessitate, sed potius malitia, ut ajunt DD.

II. Dicta obligatio semper intelligenda est cum iis conditionibus supra insinuat. I. Dummodo sit spes certa juvandi: alioquin si spes nulla, vel incerta,

certa fit, non teneberis succurrere cum certo tua vitæ periculo. 2. Nisi aliunde majus incommodum sequeretur: nam si tua opera aliis, pluribus, toti communitati necessaria est, v. g. tempore pestis, persecutionis &c. nec teneberis, nec poteris pro unius tantum salute vitam tuam exponere. 3. Salva salute propria. De vita enim corporali sermo est; nam vitæ spirituale animæ nemo tenetur, nec potest periculo exponere pro salute alterius, ut ex præcedenti Regula constat. Hinc qui est in statu peccati mortalis, nec potest commodè sibi procurare statum gratiæ (ad quod certè tenetur, si possit) non tenetur se exponere periculo vitæ pro salute proximi in quacunque necessitate: cum ordine charitatis in extremo periculo magis, & citius teneatur quis providere sibi, quàm proximo. 4. De necessitate extrema tantum sermo est; nam in sola gravi necessitate spirituali proximi nemo tenetur cum proprio periculo vitæ succurrere, nisi Pastor sit. *Ratio est:* quia nimis durum, & contra Domini nostri suavitatem, esset urgere fidelem ad amittendam vitam, (imò & alia vitæ bona, fama, vel fortunæ) ob necessitatem, ex qua se se ipsemet proximus, etsi magna cum difficultate, liberare potest. Nam propterea ad meretricem, vel peccatorem convertendum, non tenemur cum gravi incommodo nostro, quia ipsi per se converti cum suo conatu possunt cum gratia Dei, quæ facienti, quod in se est, nunquam non præstò est. Et nota: Etiam in extrema necessitate spirituali v. g. infantem moriturum baptizare, neminem, qui non sit proprius

proprius Pastor, teneri cum certo vitæ periculo, non omninò improbabiliter *ex Soto, Sa, aliis docet Joan. Sanchez.* approbante Tamburino l. 5. Decal. c. 1. de Charitate proximo debita §. 2. a. n. 8. Ubi etiam nititur solvere rationes pro communi sententia à *Casto-Pallao* allatas. Vide, si placet, ego à communi sententia non recedo.

III. Semper ergo sermo fuit de obligatione ex¹²⁸ charitate tantum. Plus enim requirit obligatio iustitiæ. Nam Pastores spirituales, Episcopi, Prælati, Parochi ex officio curam animarum habentes, adeoque ex iustitia obligati ad prospiciendum saluti sibi commissorum, non tantum in extrema; sed omnium consensu, etiam in gravi necessitate spirituali tenentur suis opem ferre: etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis juxta illud Joan. 10. *Bonum Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem fugit.* Unde Pastores Animarum tempore persecutionis Fidei, (de quo alibi) & tempore pestis non possunt fugere; vel tunc officium deserere, sed tenentur eis etiam cum periculo vitæ Sacramenta necessaria ministrare, nisi alium idoneum substituunt, quod licitè posse, & ægrè ferre non debere subditos, rectè docent *Valentia, Cappeavilla, Tannerus cit. n. 65.* alii cum *Laym. cit.* Ratio est: Quia Pastores ob hoc ipsam maximè, dato stipièndo conducuntur, & aluntur, ut in necessitate spirituali eis subveniant: ideoque non magis licet eis fugere, quàm militibus ad bellum conductis, hoste imminente. Ubi tamen iterum servandæ sunt conditiones supra positæ, si

nimirum spes fructus adsit, & majus incommodum non sequatur. Cavere enim debet eo casu Pastor, ne ob unius salutem imprudenter se periculo vitæ exponat, ut plures alii ex illius occubitu gravio-rem jacturam spiritualem patiantur. Unde non facile debet administrare Sacramenta non necessaria ad salutem, sive secundum se, ut est Extrema Unctio, sive respectu personæ, quippè quam ex nupera confessione credit non esse in statu peccati mortalis, vel aliàs per contritionem bene dispositam esse &c. vide *DD. cit.*

129 IV. Dicta de obligatione ex officio, pariter intelligenda sunt de obligatione ex delicto: utpote cum quis grave damnum spirituale proximo intulit, (præsertim in materia hæresis) cum certo, vel probabili periculo æternæ damnationis; is enim etiam cum periculo vitæ damnum resarcire tenebitur. En casum singularem non rarum in Germania, sed difficilem. Saga obstetrix confitetur Sacerdoti, se quadraginta circiter infantes baptizasse in nomine Beelzebub, Zabulon, Astaroth, postea à Parocho non rebaptizatos; modò verò partim mortui sunt, partim per varia loca dispersi, ut nullus sit modus significandi illis defectum Baptismi, nisi mulier se prodat Magistratui, adeoque extremi supplicii, & certo vitæ periculo se exponat. Quid hinc agendum Confessario? Respondet Laym. *l. 2. tr. 3. c. 3. n. 3.* Quòd Confessarius imprimis mulieri debeat explicare enormem gravitatem peccati sui, & damnum gravissimum animabus illatum; deinde inducere ad

ad renuntiandum diabolo, & concipiendum firmum propositum imposterum abstinendi ad ejusmodi sacrilegiis, & satisfaciendi, atque præstandi ea, ad quæ Confessarius eam obligatam esse judicaverit; si hæc omnia promittat; eamque alias sufficienter dispositam judicaverit, absolvenda erit. Deinde verò conari debet Confessarius excitare in illa desiderium plenè satisfaciendi, & reparandi ingens damnum spirituale, quod innocentibus intulit, adeoque libenter sustinendi extremum supplicium pro suæ & aliarum Animarum salute, seque ipsam ad hoc offerendi. Et sanè absolutè loquendo, ad hoc non tantum ex Charitate, sed etiam ex justitia videtur obligata, cum ipsa homines illos innocentes in discrimen salutis per summam injuriam conjecerit. Quòd si autem advertat Confessarius faminam, naturâ suâ infirmam, ab hoc tam heroico facto omninò adhorre conspiciat, non instet amplius urgere v. g. dicendo: *aliter salvari non posse*; sed contentus esse poterit proposito imposterum emendandi. Tum, quia ejus periculum mortis est certissimum, aliorum periculum salutis non ita certum: cum *DBI* ope per contritionem salvari possint. Tum etiam, quia mulier in hoc casu de se non agnoscit obligationem tantam seipsam ad mortem offerendi: docere autem sic probabiliter ignorantem in re omninò non certa, cum tanto discrimine, non videtur consultum. Ita sapienter *Laymann*. Quem sequuntur Recentiores, etiam *Diana p. 3. tr. 5. resolnt. 51.*

REGULA III.

130 **O**rdine Charitatis quoad bona corporalia, seu vitam & salutem corporis quilibet debet magis amare seipsum, quam proximum aequalem, ceteris paribus: atque ad eum nullus tenetur vitam corporalem certo periculo exponere pro sola vita corporali proximi, minus sponte amittere. Ita omnes juxta dicta Regulæ I. Et ipse D. August. lib. de mendacio ad Consentium c. 6. *Si quis pro alterius temporali vita suam ipsam temporalem perdit, non est jam diligere illum, sicuti se ipsum, sed plus, quam seipsum; quod sanæ doctrinæ regulam excedit.* At, quid de licito?

131 I. Multorum gravissimorum DD. Sententia est, ituitu amicitiae, honestum, & laudabile esse vitam corporalem pro vita corporali amici exponere. Ita ipse D. Thomas in 3. dist. 29. q. 1. a. 5. & rursus in Summa 2. 2. q. 26. a. 4. Bannes, Aragonius, Victoria, Valentia, Molina, alii cum Lessio l. 2. de justit. c. 9. dub. 6. n. 29. & sequentibus. Favet illud Christi: *Joan. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Et raro datur: Quia honestas virtutis amicitiae majus bonum est, quam vita corporalis: ideoque qui motivo honestatis amicitiae pro amico vitam exponit, proprium majus bonum præferendo minori, adhuc magis diligit seipsum, quam proximum.

132 II. Contra tamen: Non solum neminem reneri, sed neque licere corporalem vitam exponere, vel amittere ob solam vitam corporalem amici,

amici, post D. August. l. cit. docet communis Recentiorum, post Navar. aliis citt. Laym. cit. 6. 3. n. 4. Ratio est: Quia si virtus, & ordo Charitatis dicat, ut propriam vitam quis præferat alienæ, ut omnes concedunt, sequitur nullam virtutis, & honestatis rationem esse contrarium agere, & sic ruit fundamentum oppositæ sententiæ. Dixi autem: *Pro sola vita corporali.* Licebit enim vitam exponere corporalem pro vita corporali proximi, si ejus morti annexa esset mors spiritualis animæ: v. g. ad impediendam aternam damnationem injulti aggressoris tui quem jure occidere posses, potius permittere propriam mortem corporalem abundantioris Charitatis opus est; *ex communi Doctrina in Materia de homicidio.* Dicitur etiam erāt ab initio: *Quam proximum aequalem seu privatam.* Nam

III. Pro salute Personæ publicæ, ex quo multum dependet bonum commune sicut & universaliter, pro bono communi totius Reipublicæ, Ecclesiasticæ, vel secularis, vitam propriam exponere non solum honestum, laudabile, sed etiam debitum in extrema necessitate Reipublicæ; Regula enim universalissima est: Bonum commune præferendum esse bono privato, & maxime locum habet quoad corporalia, vel temporalia. Et enim bonum quanto universalius, tanto etiam est dignius & majus. Et pars naturaliter plus diligit totum, quam seipsum, adoque sicut in naturalibus una pars se periculo exponit pro servando toto corpore, ita & membrum Reipublicæ pro servanda

vanda

vanda salute totius Reipublicæ periculo se exponere tenetur. *Sic DD. communiter cum S. Thoma cit.* Undè multò magis teneberis pro bono communi Reipublicæ in extrema, vel gravissima necessitate conservando, exponere bona externa temporalia tua omnia, si necessitas sic exigat, ut te praxis benè docebit.

134 IV. Verùm hîc iterum contrarius *Joan. Sanch.* apud Tamburinum cit. §. 1. num. 4. sic habet: *Imò nec ob conservandum bonum commune, adstringi quem propriam exponere vitam reor; est namque jus propriam tuendi vitam adeò strictum, quòd a nullo jure conservandi alienas vinci possit. Miles verò murum occupare cum periculo vite tenebitur ratione pacti, & pecunia accepta.* Sic ille. Tandem Regula data est quoad bona corporalia tantum: Nam quoad bona temporalia externa fortunæ, vel famæ, quia eorum homo Dominus est, ut de iis liberè disponere possit, extra casum necessitatis propriæ, vel alienæ, non est servanda, sed, se neglecto, proximo cuivis largiri potest. Qualiter autem etiam teneatur homo propria bona temporalia largiri ad succurrendum extremæ, gravi, communi necessitati, indigentis proximi, latè explicatum habes, *Scēt. 2. de elemosyna per totam.*

REGULA IV.

135 **O**rdine Charitatis post Deum, & seipsum, in paritate necessitatis, bonique necessari inter proximos magis, diligendi sunt, qui nobis magis conjuncti sunt juxta triplisem conjunctionem, spiritua-

lem, carnalem, & moralem, seu civilem. Certum apud omnes. Significat Script. Galat. 6. Operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos Fidei. 1. Timoth. 5. Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior. Itaque in hoc conjunctionis ordine ita procedendum est.

I. Coniuncti nobis ratione conjunctionis, 136
cæteris in amore præferendi sunt secundum illa tantum bona, in quibus conjunctio, vel amicitia fundatur: quia communicatio bonorum est fundamentum amicitiae, & Charitatis. Unde coniuncti nobis conjunctione spirituali fundata in bono spirituali gratiæ, præferendi sunt cæteris in bonis spiritualibus tantum: unde majores bona spiritualia & subsidia debemus velle, & cum opus est, præstare Patribus, filiis, fratribus spiritualibus, quam carnalibus. Coniuncti verò conjunctione carnali fundata in natura, præferendi sunt cæteris omnibus quoad bona pertinentia ad naturam, & vitam corporis: unde cæteris paribus in his magis subveniendum est Patri, filio, fratri carnali, quam spirituali tantum. Coniuncti verò conjunctione civili, & morali tantum, fundata in humana societate, & communicatione civili, præferendi sunt cæteris solum in rebus pertinentibus ad communicationem civilem. Sic concivi, comilitioni, domestico in rebus ad eam communicationem pertinentibus, potius succurrendum est, quam aliis extraneis.

II. Nihilominus conjunctis spiritualiter tantum, 137
non

non tantum in necessitate corporali, sed etiam in necessitate spirituali extrema, præferendi sunt conjuncti proximi conjunctione carnali, parentes, filii, fratres, sorores, maritus, uxor. Communis cum S. Thoma *q. 26. a. 7. & 8. Tanner. cit. dub. s. n. 77. Laym. cit.* Ratio est: quia conjunctio carnalis proximi ad patres, filios, fratres &c. etiam fundatur in bonis spiritualibus, & est fundamentum ac basis conjunctionis spiritualis, eaque suapte naturam prior, & stabilior. Gratia enim charitatis, non destruit inclinationem naturæ, sed perficit, atque ad finem supernaturalem dirigit; ergo conjunctio carnalis proximi naturali inclinatione omnibus aliis præferenda quoad necessitates corporales, & adveniente gratia charitatis etiam omnibus aliis præferenda est quoad bona spiritualia. Notant tamen *DD. cit.* hunc ordinem quoad spiritualia transgredi non esse grave peccatum; esse autem mortale transgredi quoad corporalia: sub mortali enim tenetur homo in extrema necessitate potius succurrere corporaliter patri carnali, quam spirituali, & sic de filiis, fratribus proportionaliter.

138 III. Inter conjunctos carnaliter in extrema necessitate corporali, vel spirituali ante omnes subveniendum est Patri: *Secundò* Matri: *Tertiò*: filiis: *Quartò*: conjugii; deinceps fratribus, sororibus, cæterisque consanguineis & affinibus juxta ordinem graduum. Communissima cum D. Thoma *cit. a. 9.* & ipso Magistro in *3. dist. 29.* Ratio est: Quia ordo Charitatis in con-

junctos debet sequi ordinem conjunctionis magis,
 vel minus excellentis: atqui hinc prima, & excel-
 lentissima conjunctio est erga parentes, qui nobis
 existendi causa & principium fuerunt. Unde
 æquitas postulat, in extrema necessitate eos ab
 interitu ante omnes alios liberando, eis velut
 vicem reddamus: & quidem patri prius, & po-
 tius, quam matri, quia ille & priorem, & excel-
 lentiore principii locum, & ordinem obtinet,
 quam mater; ut etiam notat D. Hieronymus in
 c. 44. *Exech.* & ex eis *S. Thomas*. Secunda ma-
 xima conjunctio vice versa est parentum ad filios
 tanquam aliquid sui existentes. Tertia porro ma-
 xima est conjunctio conjugis ad conjugem, quip-
 pe qui per commercium conjugale facti sunt una
 caro. Hos sequuntur aliæ conjunctiones juxta gra-
 dus suos.

Extra casum extremæ necessaris, quoad ob-
 sequia communia, & necessaria in bonis spirituali-
 bus, & corporalibus: ordo omnino invertendus
 est. 1. Uxor præferenda est parentibus & filiis,
 cum qua scilicet maritus sit una caro. *Genesis. 2.*
Quamobrem relinques homo patrem suum, & ma-
trē, & adhaerebit uxori suæ. 2. Filii præfe-
 rendi sunt parentibus, cum parentum naturale offi-
 cium sit providere filiis *2. Corinth. 12. Non e-*
nim debent filii parentibus thesaurizare, sed pa-
rentes filiis. Et *D. Thomas cit. a. 9.* Dicit:
Parentibus debetur major honor, filiis autem ma-
gis cura. 3. Hi omnes præferendi sunt omnibus
 consanguineis ob dictam rationem. 4. Fratres,
 soro.

forores, cæterique consanguinei, & affines; semper tamen in eodem gradu præferendi sunt consanguinei affini; post hos sequuntur domestici, concives, aliique conjuncti similiter, etsi moraliter cæteris non sint conjuncti, & in paritate præferendi. Vide omnia latius apud *S. Thomam, & Commentatores* ejus passim. Addunt denique Doctores cum *Diana cit.* eum, qui bona fide illum ordinem transgreditur, ut in necessitate patri, v. g. matrem patri, filios parentibus, sororem conjugii anteferet &c. non peccare plus quam venialiter: cum obligationes illæ omnes revera magnæ sint, & non tam facile sit discernere magis & minus. Neque illicitum esse potest singularem amicum, & benefactorem in casu præferre consanguineo, & valde propinquo: aut conjunctum spiritualiter etiam in necessitate corporaliter conjuncto non admodum proinquo, ut notat etiam *Laymann cit cap. 3.* Et hæc tandem in *Secundum, Tertium, & Quartum Præceptum* communi Confessario sufficiant, ad laudem & gloriam DEI Opt. Max. & perennem Animarum salutem.

Amen.

IN.